

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

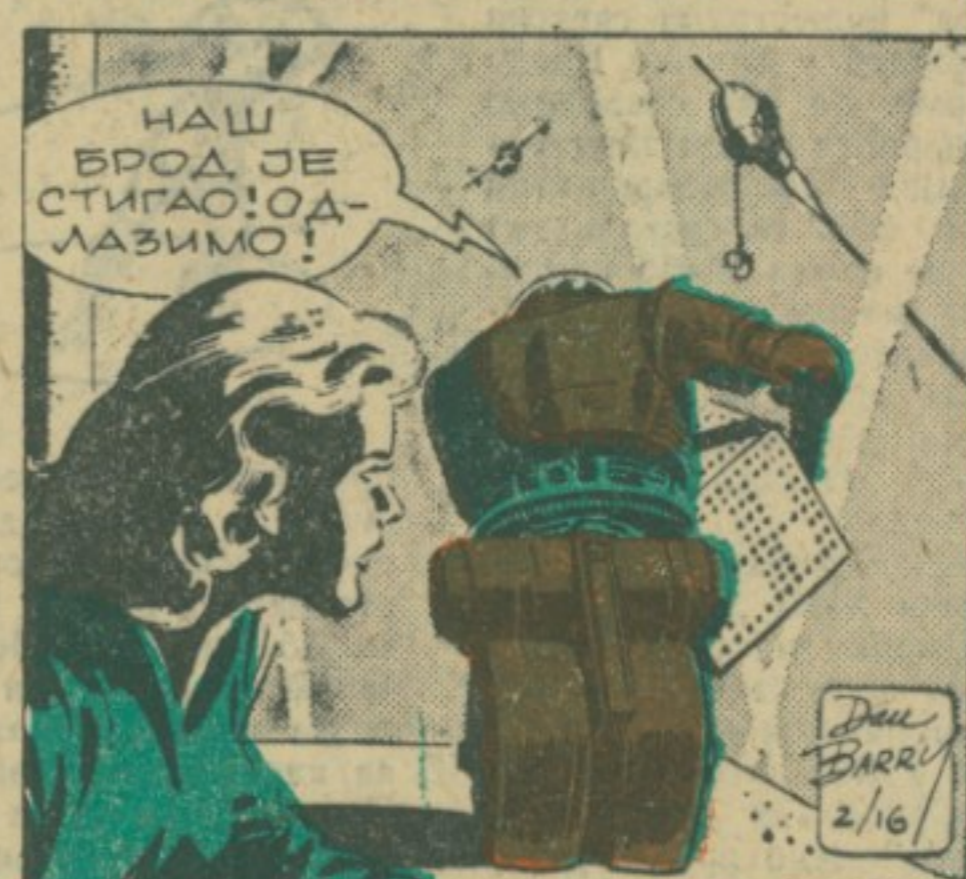
20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 634
Субота, 22. фебруар 1964.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ТУЧАЧИ ОРАХА

У француском граду Гурдону, у округу Ло, деценијама се сваке године одржавао испит из туцања ораха и нека врста такмичења између жена које су желеле да стекну звање „туцачице ораха“. Титулу првакиње стицала је она која би за најкраће време стучала највише ораха а да при томе не повреди језгро. Звање професионалне „туцачице ораха“, пак, добијале су све кандидаткиње које би за један час стучале одређену количину такође не повредивши језгро.

Испити за туцачице нису одржавани забаве ради. Град Гурдон и

околина познати су по великом броју орахових стабала и извоз очишћених ораха доноси овом крају знатан приход. Некада су се готово све париске посла стичарнице снабдевале у Гурдону и произвођачи су водили рачуна да своје муштерије снабдеју првокласном робом.

Један од последњих испита за стицање звања „туцачице ораха“ одржан је у фебруару 1911. године.

ЈАСТУЧЕ ЗА КАНЦЕЛАРА

У време енглеске владавине Елизабете I (1533—1603) био је донет закон којим се забрањивао извоз сирове вуне из Енглеске. Да би подсећала судије на овај закон, Елизабета је наредила да сваки од њих за време заседања Горњег дома седи на јастуку или цаклу напуњеном вуном. Као остатак тог обичаја остало је још оно јастуче испуњено вуном на коме и данас седи лорд канцелар као председник Горњег дома. Вунено јастуче и звање лорда канцелара постали су временом чак синоними: оба се на енглеском кажу „вулсек“.

У ОВОМ БРОЈУ: Техника и сјорш. Из историје великих бродолома. Слушај—зајамши. Весши са сликама. Лековиће воде. Жршбе закона самураја. Тајанствени слуша Бареш.

Ripley's - Веровали или не!

ОРДЕН ЗЛАТНОГ РУНА

НАЈЕКСКЛУЗИВНИЈЕ ОД СВИХ ОДЛИКОВАЊА УСТАЊОВАНО ЈЕ У ЧАСТ МИЛЕНИЦЕ БУРГОНСКОГ ВЛАДАРА ФИЛИПА ДОБРОГ КОЈА ЈЕ НОСИЛА ПЛАВУ ПЕРИКУ ЈЕР ЈЕ БИЛА БЕЛАВА

4 МАЧЕТА

ОВАКО СА ШАРОМ У ОБЛИКУ СЛОВА „М“ НА ЧЕЛУ ОМАЦИЦА ЈЕ МАМКА МАРГАРЕТЕ ГРОС ИЗ СИСЕРОА (САД)

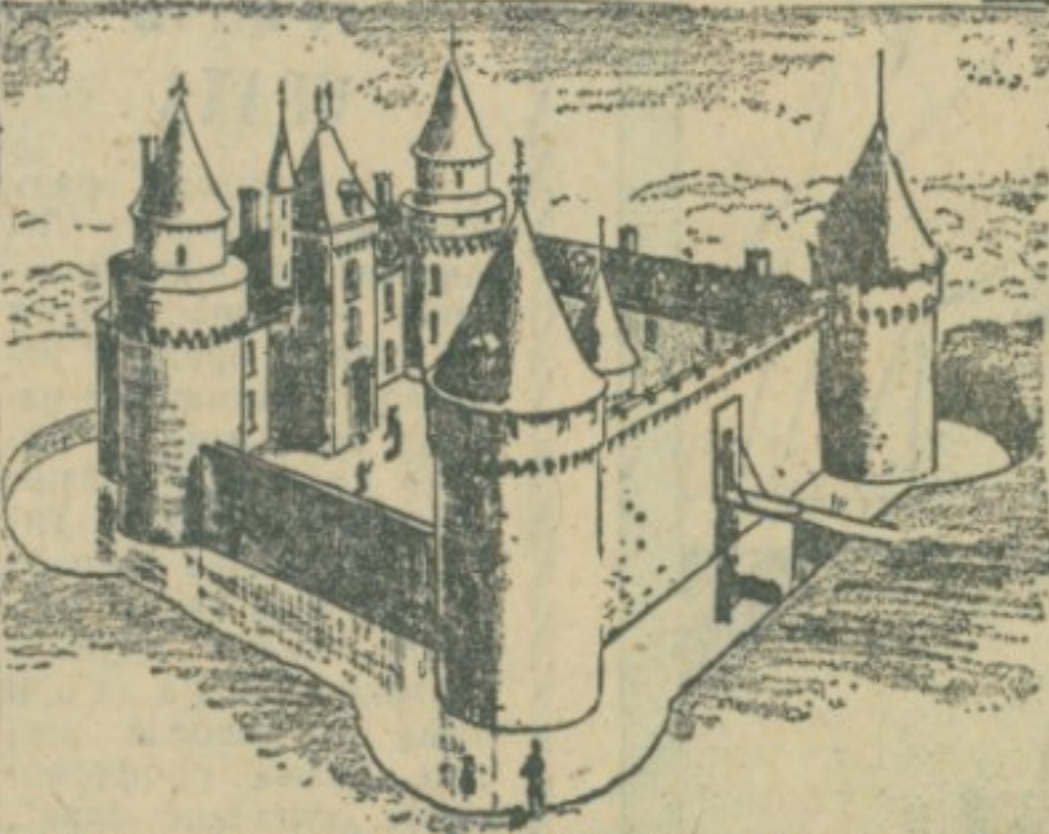
ХРАМ ЗИДАН 61 ПУТ

ХРАМ НАИГУ У ЈАПАНУ БУШЕН ЈЕ И ПОЧЕО ПОДИЗАН У ДРУГОМ СЕЛУ ОВАКУ 21 ГОДИНУ ПОЧЕВ ЈОШ ОД 673. ГОДИНЕ

КАПЕТАН САМЈУЕЛ МАК КЛАНГ

(1744-1806) ИЗ ГРИНБРАЈЕРА (САД) ИЗБЕГАО ЈЕ СМРТ КАДА ЈЕ НА ЊЕГА ИЗ ЗАСЕДЕ ПУЦАО ЈЕДАН ИНДИЈАНАЦ - АЛИ МУ ЈЕ МЕТАК ПРЕСЕКАО ПЕРЧИН!

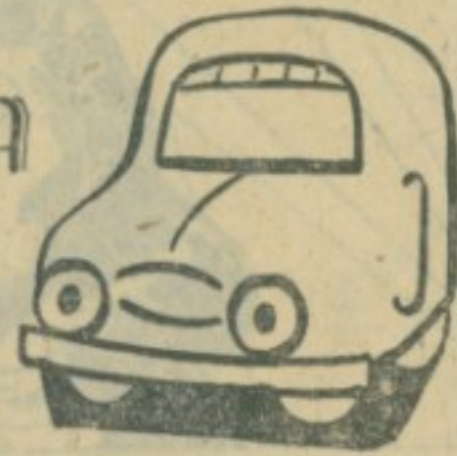

НАЈЧУДНИЈИ БРАК У ИСТОРИЈИ

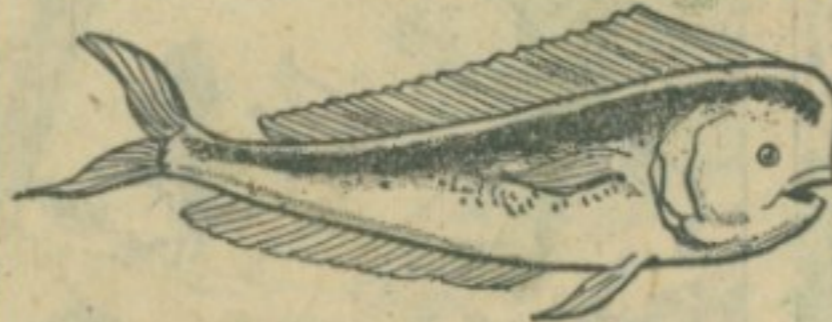
ЗАМАК ЛАМБЕРТИ У ФРАНЦУСКОЈ НАЛАЗИО СЕ НА ТЕРИТОРИЈИ 2 ПРОВИНЦИЈЕ СА РАЗЛИЧИТИМ ЗАКОНИМА О БРАКУ И КАД ГОД БИ СЕ ЊЕГОВ ВЛАСНИК СПОРЕЦКАО СА СВОЈОМ СУПРУГОМ ПРЕДЕЛО БИ СЕ, У ДРУГУ ПРОВИНЦИЈУ И ПОСТАЈАО ПОНОВО НЕОЖЕЊЕН!

ОПТИЧКА ВАРКА

ПОГЛЕДАЈТЕ СЛИКУ И НАОПАЧКЕ

МОРСКА ДЕВЕРИКА

РИБА ИЗ АТЛАНТСКОГ ОКЕАНА ЛОВИ ЛЕТЕЋЕ РИБЕ НА ТАЈ НАЧИН ШТО УВЕК ПЛИВА НА КРЕСТИ ВЕЛИКИХ ТАЛАСА. ОВА РИБА МЕЊА БОЈУ И МОЖЕ ДА БУДЕ ПЛАВА, КУБИЧАСТА, ЦРВЕНА, ЖУТА ИЛИ СРЕБРНА

»Јез на расклапање«

Један немачки научник, проучавајући животињски свет у морима крај афричке обале, наишао је на морског жежа. Није тешко замислити колико је било његово запрепаштење када се изненада „жеж“ распао и свака његова иглица претворила се у морског сома! Научник је наставио посматрање. Ево, појавила се сенка неке велике пројдрљиве рибе и сви сомчићи у тренутку су се нашли на окупу. Приљубили су главе једну уз другу, а своје шљате репиће окренули су напоље: прави морски жеж! Оваква „колективна“ мимикрија среће се у природи изванредно ретко.

Када су познатом тркачу Деси Овенсу једном честитали нов рекорд у трчању на 100 и 200 метара, он је скромно одговорио: „Стаза је била изванредно добра. Ноге су ме саме носиле по њој“.

Да, веома често рекорд није само резултат залагања и напора самог спортисте, већ зависи и од квалитета терена и спортских реквизита. Не могу се на сваком стадиону постићи високи резултати. Приликом изградње тркачких стаза на олимпијском стадиону у Хелсинкију, био је ангажован као нека врста саветника и „дегустатора“ вишеструки светски рекордер у трчању Пааво Нурми. За ове стазе био је израђен специјални материјал за површински слој који се састојао од смеше веома ситно измелвене шљаке и тресета. Очекивало се да ће овакве стазе пружити могућност за постављање нових рекорда. Очекивања су се испунила.

Западњемачки тркач Армин Хари „Јуришао“ је у Цириху на стометарску стазу која је имала још бољи површински слој но она у Хелсинкију. И није ни чудо да је постигао феноменално време: десет секунди.

Данас тај резултат већ не изгледа толико фантастичан као у прво време:

Техника и рекорди

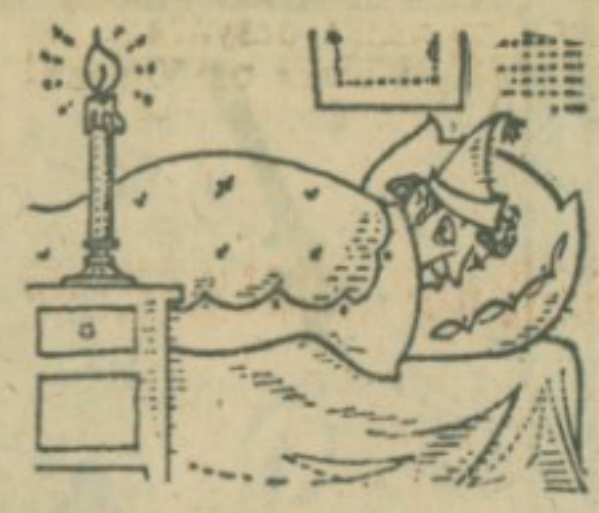

пројектанти спортоких стадиона и хала предкажују да ће ускоро на стази на сто метара рекорд износити 9,5 секунди. Потребно је само усавршити материјал који се употребљава као покривач за стазе. Предлаже се да се тај покривач прави од смеси гуме, плуте, асфалта и млевене шљаке. Израчунато је да се на стази с таквим покривачем најбољи резултати могу постићи при температури од 23 до 33 Целзијусова степена.

Ево још неколико новостима које ће привући пажњу спортиста. Већ смо навикли на скокове с мотком од пет метара; не чуди нас чак ни висина од 5,5 метара постигнута помоћу мотке од пластичне масе и стакластог влакна. Међународна лакоатлетска федерација дуго није признавала резултате постигнуте са овим новим моткама. Када су добиле право грађанства, показало се да су сами скакачи почели да се кладе. Разлог није тај што се ове мотке лако ломе, већ што нису довољно еластичне. Њих ће, највероватније, заменити мотке од специјалних легура чија еластичност, по мишљењу стручњака, обећава скокове и изнад шест метара.

Њега ради, рећи да је специјална тежина волфрама већа и због тога су мере кладива начињене од њега мање но код бронзаног. А то, пак, значи, да ће и приликом лета кладиво имати да савлада мањи отпор ваздуха. Поред тога, на рачун смањења лопте може се унеколико продужити уже за које је она причвршћена, што пружа могућност да се кладиво да већа почетна брзина.

И најзад, последња техничка новина у спорту је — радио. Као што је познато, за време такмичења тренер нема права да буде на спортском терену. Али, тренера западнонемачке екипе десетобојца то уопште није забрињавало. На европском шампионату у Београду он је својим „пуленима“ давао потребна упутства помоћу минијатурног радио-отпремника. Разуме се да су и спортисти били опремљени исто тако минијатурним радио-пријемницима. Тренери користе радио-везу и за време смучарских трка на дуге стазе. Захваљујући томе, такмичар може лакше да се при држава раније одређеног темпа, а у случају потребе и да га измени. Очекује се да ће употреба радио-веза за овакве сврхе бити ускоро озакоњена међународним правилима.

Будилник за главе

Крајем прошлог века неки проналазач упорно је покушавао да добије патент на... ватрени будилник. Дугачку свећу он је ципарао ознакама. Од једне ознаке до друге свећа је горела четврт часа. Овај необични часовник лако се могао претворити у будилник. Наиме, за одговарајућу ознаку причвршћивао се котур од хартије који би се, кад пламен свеће стигне до њега, запалио сигнализирајући да је одређени час „куцнуо“. Проналазач није успео да патентира свој проналазак јер је постојала оправдана бојазан да ће заједно са „ватреним будилником“ изгорети и они које би он имао да пробуди.

НЕМА УВЕК СУНЦА...

Мада се за Италију обично каже „сунчани југ“ ни тамо сунце баш не сија увек. Ко је једном доживео праву италијанску кишу он зна колике водене масе тада излију. Најосетливије разлике у клими су у пределима северно и јужно од Алпа, где пролеће и јесен знатно краће трају. Тем

пературе се, додуше, не пењу више него у неким другим деловима. Само, ма колики били падови температуре они су у Италији непријатни јер су тамошње куће слаб заклон од хладноће. После Трста друга по реду најхладнија варош у Италији је Венеција чије се лагуне зими често замрзну.

И ТО ЈЕ ОПАСНО

Дим и прашина које ствара индустрија нису једини загађивачи ваздуха. Можда још више ваздух трују испуни гасови из моторних возила, јер садрже разне угљеноводонике који из „ауспуха“ излазе као несгорели остаци. Ти гасови, према мишљењу лекара знатно доприносе ширењу рака у плућима. Да би умањили опасност по

људско здравље фабриканти аутомобила истражују могућност да се потпуно сагоревање обави у самом возилу, било у савршенијем мотору или у специјалном додатном апарату. Али и сами возачи могу да допринесу да ваздух буде чистији: препоручује им се да не запуштају своје аутомобиле и да што чешће контролишу свеће.

ЉУДЛИВА РЕКА

Кроз Грчку протиче једна од најнеобичнијих река на свету. То је река Авар. Шест часова она тече према мору, а шест у супротном правцу, што значи да за 24 часа река четири пута мења правац. На учинци обавишавају ову „људ“ колебањем нивоа Јејског мора у вези са плимом и осеком.

НОБЕЛОВЦИ И ГОДИНЕ

Носиоци Нобелове награде за физику увек су били млађи од својих колега који су ту награду добили за успехе на пољу медицине.

Од 1901. до 1950. године 164 научника добила су Нобелове награде. У раздобљу од 1901. до 1925. године просек година добитника награде за медицину износио је 38 година. У раздобљу од 1926. до 1950. године тај просек се повећао на 43 године. Међутим, код нобеловаца-физичара запажа се супротна појава. Док је у периоду између 1901. и 1925. године просек година био 34,5, у раздобљу од 1926. до 1952. године он је смањен на 32 године.

Само је нобеловац-лекар Ф. Бантинг, који је предложио лечење шећерне болести инсулином, објавио свој научни рад који му је донео награду када је имао тридесет година. Међутим, међу физичарима 30% нобеловаца објавило је резултате својих истраживања у тим годинама. А. В. Брег постао је нобеловац у 23. години. Дванаест од сто добитника Нобелове награде за медицину извршили су своја истраживања и постигли епохалне резултате када су имали више од 50 година, док међу физичарима таквих има свега 4%.

ВИШЕ ОБРАЗОВАЊЕ И СИР

У Швајцарској постоји висока индустријска школа у којој се образују висококвалификовани стручњаци за производњу разних сирева. По-

сле стицања дипломе, ови стручњаци обично добијају запослење у иностранству где „разносе славу швајцарског сира“.

Биолошка кочница

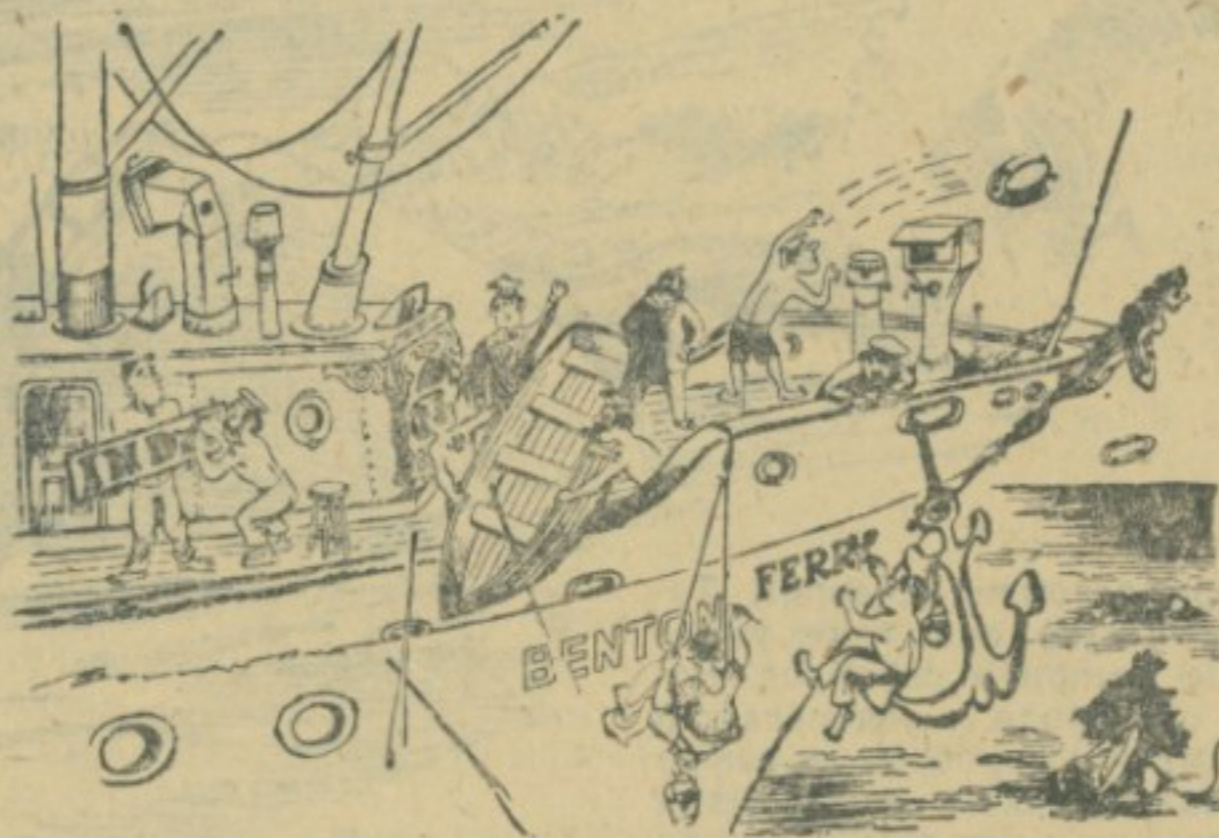
Амерички научници су открили да тешка вода кочи дељење живе ћелије и тиме је нагони да израсте до циновских размера. Први опити били су изведени са хлорелом.

При количини од 33 проценти тешког водоника у води, ћелије се увећавају за десет пута и не деле се. Међутим, после шест месеци хлорела се прилагоди новим условима живота и ћелије почињу да се деле чак и при садржини тешког водоника у води до 60 процената. После ове границе степен прилагођавања се смањује и дељење ћелија потпуно престаје на граници од 95% тешког водоника. Каснији опити показали су да мишићи губе способност размножавања ако се поје водом у којој има 30% тешког водоника. Овај ефекат је реверзибилан и ишчезава при прелазу на обичну воду.

КРАЂА БРОДА

Пре 80 година извршена је једна необична крађа. Три лопова украде су ни мање ни више него један брод, што свакако представља крађу највећег покретног објекта у историји криминала. Луксузни брод „Ферет“ је служио за летња крстарења по мору. Власник, шкотска поморска компанија, био је срећан када је извесни господин Смит затражио да месец дана закупи брод за крстарење по Средоземљу. Господин Смит је довео на брод свог капетана и крманоша док је осталу момчад најмио у самом месту.

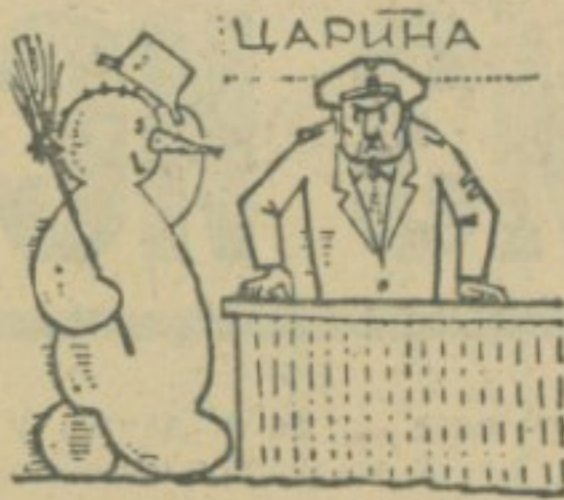
Наредио је да се отплони за Средоземље али — само да би заварао траг и оставио своје врло вешто смешљиво лукавство. Са брода су побацили у море сви чамци, појасеви за спасавање и сандуци са храном. Посада је побијена али јој је такође и припрењено да би помогла у фарбању брода и вр-

шењу извесних преправки на палуби.

Тако је „Ферет“ добио сасвим други изглед и нестало. Лојд, поморско осигуравајуће друштво, морао је да плати одштету компанији не само за брод већ и за сву момчад која је нестала са њим. Уместо брода „Ферет“ појавио се на мору брод „Бентон“ који је мирно пловио за Бразил, натоварио тамо кафу и кренуо за Француску. Али уместо да стигне тамо брод је приспео у Кептаун, само сада под именом „Индија“ где је Смит продао кафу и тако дошао до новца.

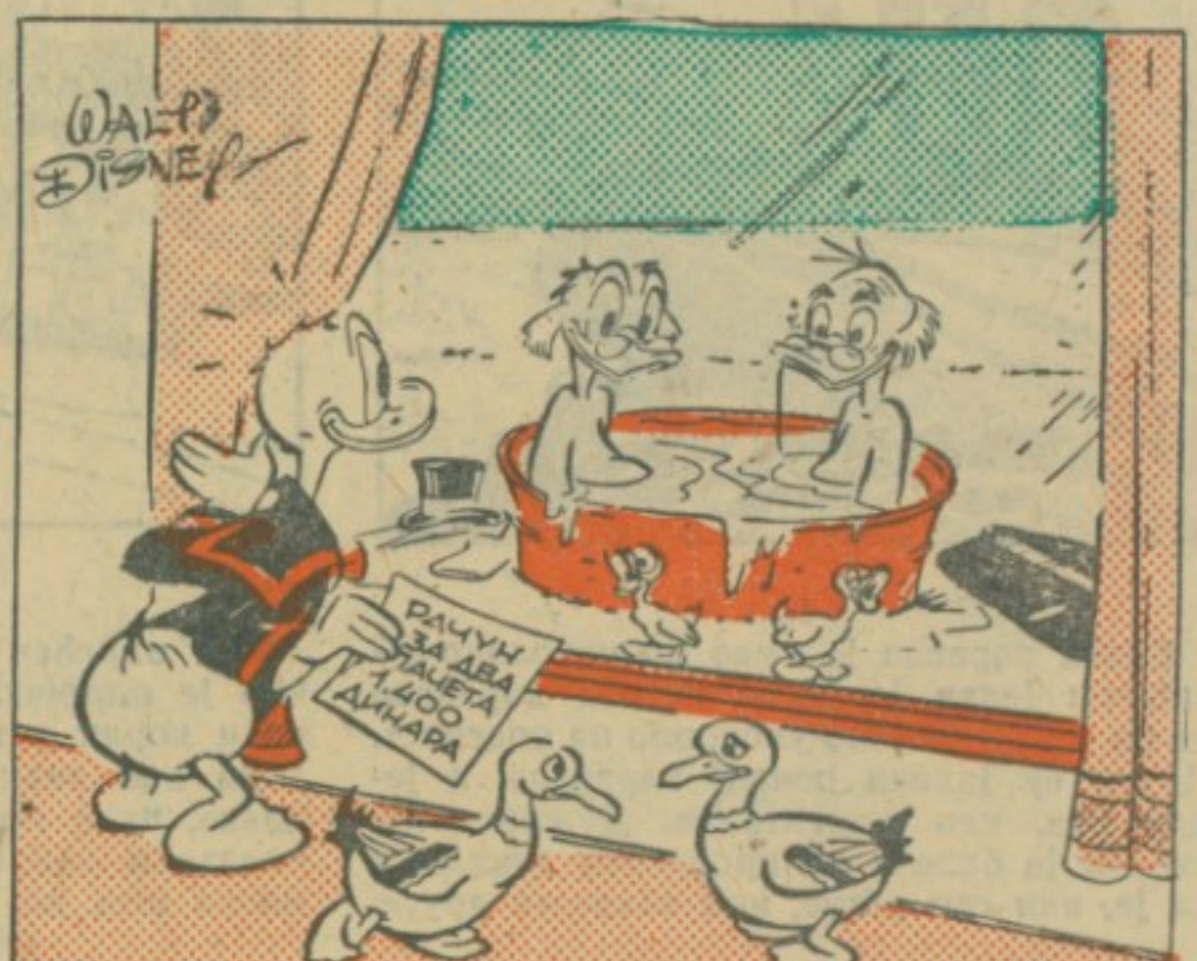
Изведено је још неколико операција али је на крају брод ипак настрадао. Похватали су сви у Аустралији приликом другог доласка и осуђени на врло благе казне: уопште нису били тужени за крађу брода већ само за шверцовање робе и незаконито мењање имена броду.

СНЕГ И ЦАРИНА

Кад су се, крајем јесени, побојали да ће зима закасни у Швајцарској одмаралишта која се налазе у близини француске границе сопственици туристичких база одлучили су да за смучарске стазе и скакаонице увезу снег из иностранства.

Швајцарски царинници нашли су се због тога у недоумици. Јер, на све што долази с друге стране границе треба наплатити царину. А како оцаринити снег? Управа царине обратила се за помоћ влади и после дуге преписке и саветовања с правницима одлучено је да се снег увези — без царине.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ВЕЛИКИХ БРОДОДОМОА

Знате ли да и данас, у 3 веку модерних пароброда и веома широке при мене радио-веза, сваке године два до четири морска брода нестану без трага и гласа? Нико не зна шта се догодило с тим бродовима! Тешко је, чак, створити било какву претпоставку о њиховој судбини. Јер, историја морепловства сачувала нам је сведоштва о поморским несрећама какве не би могла да измисли ни најбујнија списатељска машта. Веома често океан дозволи себи да се „нашали“ с поморцима. Понекад се тешке заврше срећно, али многи су чешће трагичне последице.

Метеорит пада на брод

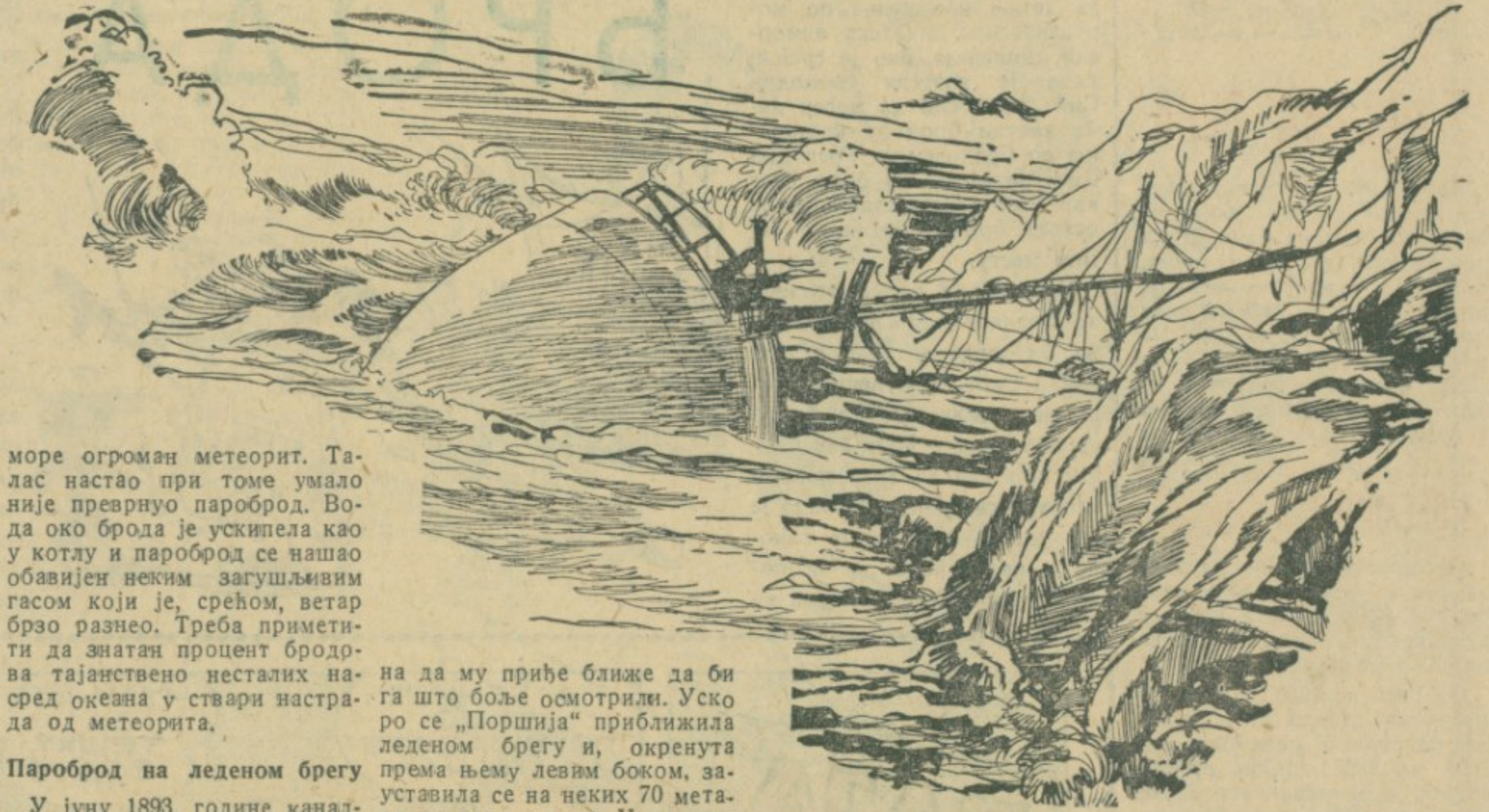
Мада на површину наше планете у току свака 24 часа падне око стотину тона метеорита и метеорске прашице, као право чудо природе сматрају се случајеви када метеорит погоди брод на мору. У историји светског трговачког поморства забележено је не више од десет оваквих случајева. Ево неких од њих.

Енглески једрењак с три катаре „Еклипс“ пловио је из Њукастла за Сан Франциско. Осамдесет петог дана пловидбе, ноћу, када се брод налазио у Тихом океану, разлегао

се силан тресак и главни јарбол се срушио. Метеорит велик као човечја глава скроз је пробио брод: и палубу и дно. Пожар настао у утроби брода морнари су успели да угуше, али им није пошло за руком да затворе рупу на дну. Четири дана и ноћи, без сна и одмора, морнари су пумпама избацивали воду, али је она све јаче продира- ла. Посада је морала да напусти брод и он је убрзо потонуо. Капетан „Еклипса“ одлучио је да чамцима за спасавање стигне до Хавајских острва. Бродоломници су имали да преле 900 миља. Седамнаестог дана пловидбе од 16 вих — 13 се искрцало на обалу.

Слична несрећа задесила је у Атлантском океану енглески једрењак „Сагитаријус“. Један још већи метеорит скроз је пробио брод и овај је тако потонуо да је посада једва успела да спусти чамце за спасавање. Бродоломници је после неколико дана спасао неки брод који је туђа пролазио.

Пред сам други светски рат жртвом метеорита умало није постао велики холандски теретњак „Океан“. Када је брод пловио крај северисточне америчке обале, на неколико метара од њега пао је у

море огроман метеорит. Талас настао при томе умало није преврнуо пароброд. Вода око брода је ускипела као у котлу и пароброд се нашао обавијен неким загушљивим гасом који је, срећом, ветар брзо развео. Треба приметити да знатан процент бродова тајанствено несталих на сред океана у ствари настрада од метеорита.

Пароброд на леденом брегу

У јуну 1893. године канадски пароброд „Поршија“ пловио је из Сент Џонса у Њу Брунсвик. Био је ведар, сунчан дан. На видику се, неочекивано, указао ледени брег. Путници су замолили капета-

на да му приђе ближе да бигашто боље осмотрили. Уско- ро се „Поршија“ приближила леденом брегу и, окренута према њему левим боком, зауставила се на неких 70 метара од ледене масе. У дужину је ледени брег имао нешто више од четврт километра, а био је висок 70 метара. Изненада, ледена громада која се блистала на сунцу стала је да се брзо удаљује од пароброда. После неколико секунди читав брод је задрхтао и путници, обузети стравом, осетили су како се брод издиже из воде. Још тренутак — брод се нашао на леденом брегу.

Догодило се нешто готово невероватно: ледени брег почео је да се окреће у тренутку када му се пароброд приближио. Познато је да ледени брегови, топећи се, губе равнотежу и с времена на време преокрену се у води. Срећом, тог пута ледени брег се није сасвим преокренуо. Протекло је неколико минута. Труп пароброда је подрхтавао и шкрипао, а елиса се окретала у ваздуху. Постепено је овај део леденог брега на коме се налазио брод стао опет да тоне у воду и пароброд се поново нашао у воденој стихији. Али, труп био је толико деформиран да је „Поршија“ једва стигла до најближе луке.

Десеторуки гусари

С времена на време у светској штампи појаве се сензационалне вести о нападу цинковских хоботница на рибарске бродове и барке. Огромне морске животиње, које под именом „полипуса“ помињу још антички писци и о којима морнари умеју да причају толико необичних прича, заиста постоје. У наше време онд су одлично проучене.

Кракени, хоботнице или полипи — то су животиње из класе главоножаца. Познато је више од десет врста цинковских хоботница и све оне припадају роду „архитеутис“ и обитавају у свим океанима сем Леденог. Најдужи од свих до данас уловљених примерака имао је 18 метара, мада постоје извештаји и о примерцима дугачким 25 до 30 метара. Познат је случај када су китоловци из утробе убијеног кита-кашалота извукли део пипка хоботнице „дебео као човечји труп“.

Нападају ли цинковске хоботнице и данашње модерне бродове?

Норвешки танкер „Брун- свик“ од 15.000 бруто регистарских тона три пута је, по речима његовог капетана, био мета напада цинковских хоботница. У сва три случаја десеторуки гусари дејствовали су на исти начин. Наиме, они би се неочекивано појавили на површини океана иза брода, а затим би га, развијајући брзину од око 38 километара на час, стигли. Пошто би плавали неко време упоредо с бродом изненада би га стреловитом брзином напали. Њихови пипци, извијајући се као огромне змије, успузали би се до палубе али на глаткој површини нису могли да се одрже. Склизнувши према крми,

нападаци би падали под бродску елису и ту би скончавали. Десеторуки нападачима није ништа сметало што је њихов челични противник толико већи од њих. Судећи по томе, старе легенде о кракенима, најодважнијим и најјачим разбојницима океанских дубина, нису пука измишљотина.

Свирепи китови

Међу китовима за најопаснијег и најсвирепијег сматра се кашалот или, како га друкчије, зову кит-убица.

У јужном делу Тихог океана, један циновски кашалот напао је године 1819. амерички брод-китоловац „Есекс“. У првом нападу кит је главном ударом у предњи део брода и, ошамућен ударцем, изронио је на површину с друге стране. После неколико минута опет је поново напао „Есекс“ и опет је његов напад био уперен на кљун. Од та два удараца, на подводном делу брода створио се велики отвор и „Есекс“ је брзо потонуо.

Други познати напад кита на брод догодио се 1850. године када је један харпунчови морски цин ударо о брод-китоловац „Ен Александер“, а затим се загнурио и нестало. Оштећени брод брзо је потонуо а његову посаду спасао је неки брод који је наишао. Пет месеци касније китоловац „Ребека Симс“ уловио је огромног кашалота. У његовим леђима била су пронађена два харпуна с натписом „Ен Александер“.

У рејону Командорских острва 1947. године харпунира

ни кашалот, дугачак 17 метара, налетео је на совјетски китоловац „Ентузијаст“. Пливајући брзином од преко десет чворова на час, овај цин од седамдесет тона ударио је главом у део брода испод крме, сломио бродски вијак и онеспособио саму крму. Када су морнари убили кита и извукли га на површину, видели су да су његове ране на глави биле само неколико прореза на кожи.

Како су лептирови потопили брод

Немачки теретни брод „Адлер“ пловио је 1913. године Персијским заливом. Курс брода водио је поред једног опасног места препуног подводних стена. Море је било неубичајно мирно. Око поднева је дурио лак ветар и изненада неки облак замрачи небо. Било је то у ствари јато лептирова које је ветар носио од обале. Као да су се обрадовали неочекиваном стању, лептирови су се спустили на брод. Посада је покушала да се ослободи лептирова употребивши шмркове и противпожарне апарате, али — без успеха. Окна на крми ношевој и капетановој кабини била су покривена инсектима. Крманош је изгубио оријентацију и навео је брод на подводно стено. Дно му је било пробијено и вода је почела да продире у њега. Када је већ била одекнула капетанова наредба: „Напусти брод“, јато лептирова га је напустило исто онако неочекивано као што се и појавило.

Пионирска кола

8. Највећи део простора у колима одређиван је за потребе новог живота: пољопривредне алатке, семе на првом месту, оруђа за раскрчивање земљишта, ексер и други алат. Било је потребно да се пажљиво планира и да се мање заборави, јер касније помоћи није могло бити.

9. Сваки караван је имао свог вођу. То је обично био изабрани човек који познаје пределе, „стазе и богате“, тако да је умео да проведе свој караван најкраћим путем и знао где има дивљачи и воде. Вођа пута је такође вршио тешку дужност судије у разноврсним споровима и свађама.

10. Сваки караван је имао по неколико извиђача: један је Јахао испред каравана да би благовремено упозорио на опасност. Други су Јахали покрај каравана, а један иза, као заштитница. Дужност извиђача је била и да проналази дивљач и да је, или сам убије, или обавести друге.

11. Дан одређен за полазак каравана значајно је опрштај са старим животом и први корак у нови. У тренутку када би вођа дао знак за полазак дигла би се дретка, чули повичи, јер сви, и они који полазе и они који остају имали су још много шта да кажу, пожеље и поруче. (Наставиће се)

ЗА ГОДИНУ: 512 МИЛИЈАРДИ ЦИГАРЕТА

Једна велика комисија састављена од 155 лекара, хемичара и биолога студирала је питање пушења више од годину дана и поднела свој извештај на 387 штампаних страна под насловом „Пушење и здравље“. Дуго је овај извештај држан у тајности и тек у јануару ове године са општен новинарима.

Сасвим је разумљиво да се веома опрезно решава овај проблем, јер је у САД попушено прошле године 512 милијарди цигарета. Дуванска индустрија је врло моћна и утиче на решавање овог проблема јер прави годишњи промет од 8 милијарди долара. Држава је такође заинтересована јер порез на цигарете износи три милијарде долара годишње. Најзад, тешко би били погођени и произвођачи дувања у областима Северне Каролине, Вирџиније, Џорџије и другим.

Међутим, мора се водити и рачуна о томе да у Сједињеним Државама пуши 70 ми

лиона лица. Да ли се онда може предузети крајња мера-прохибиција — као што неки предлажу?

Експерти су несумњиво доказали штетан утицај пушења на здравље. Комисија је прикупила податке о узроцима смрти 1,123.000 одраслих лица. Констатовано је да го- тово десет пута више од рака умиру пушачи него непушачи.

Повучена је и паралела између једних и других: пушачи су виталнији него непушачи. Кад оставе пушење брже се гоје и мање су раздражљиви. Пушачи се чешће жене. Поред тога више него непушачи мењају своје радно место, наклоне се више лежању, али су ипак већи спортисти и дружељубивији. Даље се запажа да се пушачи више интересују за телевизију и филм, а непушачи више читају књиге. Незапослени пуше више од оних који раде.

ИСТОЧЊАЧКА МУДРОСТ

Уколико пси и свиње више једу утолико су ближе својој погibeљи.

Стајаћа вода се квари. Да би увек остала бистра, води је неопходан ток.

Тај који хвали себе не добија похвале од других.

Једна сламка када је сама, представља травчицу. Сламке у снопу могу да зауставе слона.

Оно што човек зна ништавно је у поређењу са оним што не зна.

Придодај и најништавнију капљицу океану — и она неће пресахнути.

Људи уче да би знали. Само ништавни људи уче због тога да би њих знали.

Искусан је онај који познаје људе. Али је стварно просвећен онај који познаје себе самог.

Добронамерност је најмилија ћерка мудрости.

Образован човек који ни-

шта од себе не даје подобан је облаку који не даје кишу.

Велики људи и мудраци дају и из дубине својих гробова велике и корисне лекције потомству. Они су престали да живе, али њихова дела и њихов пример нису подложни труљењу и они ће бити учићељи током много векова који ће тек наступити.

Мудар је онај човек чији се поступци, речи и намере подударају.

Пијанство не рађа пороке, оно их открива.

Срећа не мења нарави већ их само истиче.

Пред улазом, мисли на излаз.

Добра књига, добра реч могу донети користи, али добар пример говори срцу много речитијим језиком.

Једно сунце разгони сто хиљада сенки.

Када мачка гони миша — она је лав; али, када се бори са тигром, она је — миш.

КРАЉ И ПОСЛЕ СМРТИ

Краљ једног дела Конга, мао да реши да ли да и даље остане мртав или да ауторитет да се чак и после његове смрти осећала његова власт. Тело му је било стављено у један велики ковчег и унутра поређано доста новца и хране која је требало да му траје три године. За то време краљ Кокодо је и-

мао да реши да ли да и даље остане мртав или да оживи и заузме свој стари положај. Бар тако је народ веровао. Али изгле да да се краљу допало на „оном свету“ и није оживео. За целе те три године ниједан племенски вођа није ни помишљао да заузме његов трон.

Нема за човека опаснијег мача од његове сопствене похлепе; нема поузданијег штита од несобитности.

Зли владари бивају кажњени мукама страха и још већим мукама мржње коју изазивају. Они не налазе уточиште чак ни у гробу. Потомство прогони успомену на њих па ни двадесет протеклих векова не могу избрисати љагу на њима.

Живећи с мудрацем постајеш мудар, а пријатељ глупог — изгубљен је човек.

Ко храни своја уста тај чува своју душу, а ко сваки час отвара своја уста томе прети беда. Од сваког рада има корист, а од празних разговора само штете.

Кад је реч већ изговорена чак ни кола у која су упрегнута четри коња не могу је стићи и вратити. Учи се да пазити на своје речи.

Човеку је дат један језик

и два уха. И због тога мало говори, а више слушај.

Много размишљати и мало говорити — ето начина да се много научи.

Човек је, без сумње дужан да себе храни. Али, није дозвољено ако храни своје тело. Он је дужан да храни читавог себе; нарочито да прибавља храну своје уму који је његов бољи део.

Уљудност је монета која онога који је даје не кошта ништа, а ономе коме се пружа чини задовољство.

Онај ко учи а оно што је научио не примењује у раду, сличан је сељаку који оре а не сеје.

Никад ум не дође тако добро човеку као кад има посла с глупаком.

Недостатак многих људи је да желе да поставе себе за учитеља другима када би требало да још дуго сами буду ученици.

СА СВИХ СТРАНА

Ових дана локални лист у немачкој варошици Каселу објавио је следеће саопштење: „Пажња свим мајкама! Чувајте своју децу јер наш грађанин Ханс Мајер полаже данас возачки испит.“

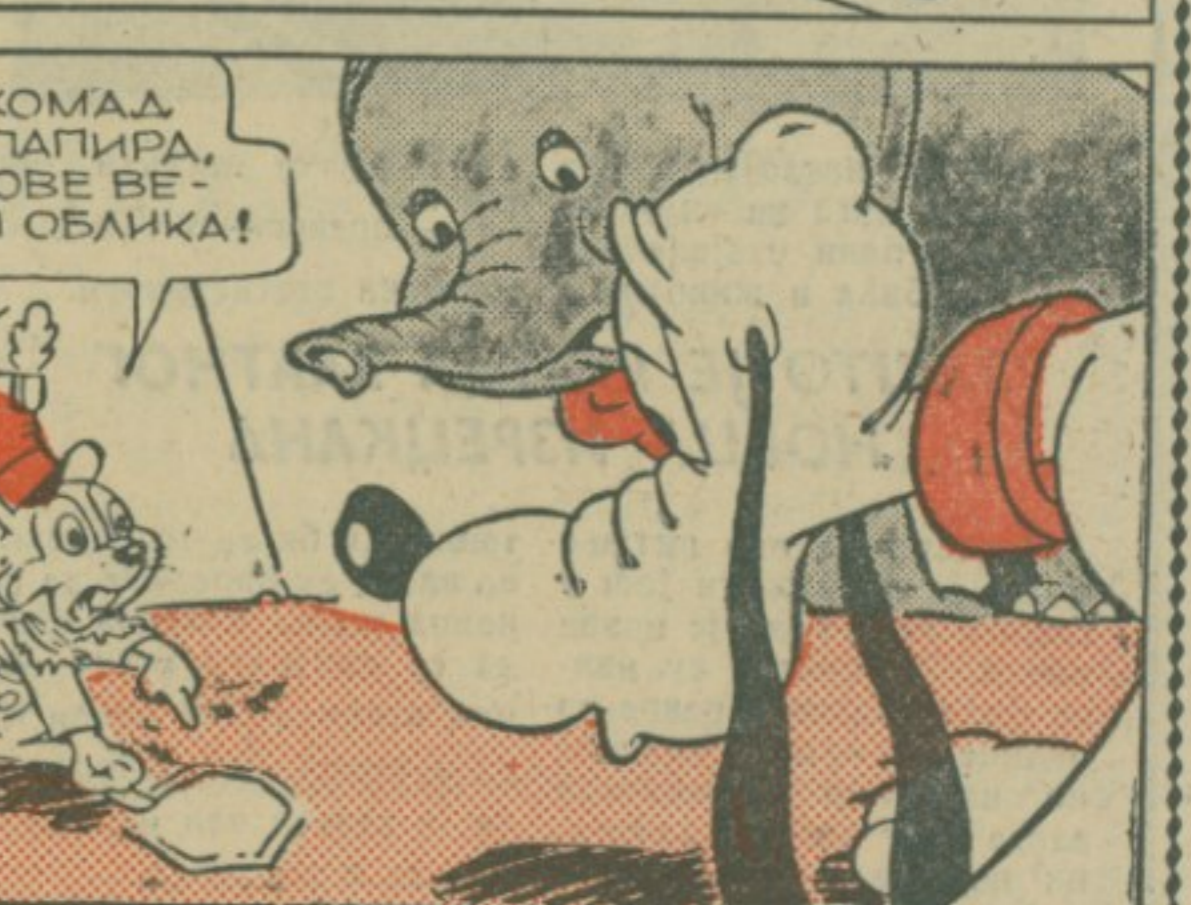
Птица-тркачица ему која носи оригинално име доктор Ватсон (да вас подсетимо: тако се звао сарадник Шерлока Холмса у романима Кована Дојла) јединствен је пастир на свету. Наиме, он чува око сто оваца на фарми Аустралијанца Грејзена. Фармер је тако издресирао птицу да она обавља своју дужност ништа лошије од било кога пастира.

У једној болници у Саутемпτονу, у Енглеској, била је указана помоћ необичном пацијенту: туљану по имену Сем. Лутајући морем туљан је допао у

појас презасићен мазутом који га је потпуно слепо и споља и изнутра. Животиња је била толико рђаво да је заборавила на свој природни страх од људи и допливала је у луку. Морнари су извадили туљана из воде и однели га на клинику. Тамо су га окупали, очистили од мазута, испрали му желудац и напојили сланом водом. У болници, док се опорављао, туљан је добио име Сем. Авантура се завршила тиме што је болничко особље опорављеног Сема однело на обалу и пустило га у море.

У породици Ларија Фармера из Вирџиније у Америци, има четворо деце. Свако од њих дошло је на свет 20. октобра. Најмлађи члан породице Фармер родио се 20. октобра 1963. године.

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

ОД РИСА И МЕДВЕД СТРЕПИ

Од најстаријих времена сматрало се да рис има најпродорнији поглед од свих живих бића. Њему су се придавала чак и натприродна својства тако да је било раширено уверење да рис може да види и кроз зид. А за његову мокраћу се веровало да се преображава у драги камен линцуријум.

Легенде о тој малој али опакој звери, нису се одржале мада примитивни људи још и данас стрепе од риса. Природњаци су се уверили да он има заиста изванредан вид и да по квалитету тог свог чула нема готово премца у природи.

Рис је дугачак метар до метар и 30 сантиметара а на реп отпада 20 до 30 сантиметара. На делу лећа испод главе достиже висину 65 сантиметара, тежак је 18 до 30 килограма. Живи просечно десетак година. Његове огромне шапе личе на стубове и немају ничег заједничког са вучјим или псећим. Из његове мале, округле главе цакле се два изван-

редно лепа, жута ока; уши су му дуге и шиљате, њушка украшена раскошним белим брковима а крзно му је густо, меко, сивориђе једно од најлепших и највише цењених у животињском свету.

У Средоземљу живи нешто мањи, још више риђ и црним пегама ишаран рис. У Новом свету живи неколико врста рисова, а има их и у пустињама Новог Мексика, Азији, Африци. У европским земљама рис је изванредно ретка, планинска звер. Има га у већем броју једино још у СССР, Пољској, Румунији, Скандинавији и нешто мање у Шпанији, Грчкој и нашој земљи. Свуда су већ рисови под заштитом закона. Највише их има у Румунији, можда око хиљаду.

Млади рисови су љупка створења и дивни су када се играју. Отац их рано напусти а мајка остане сама са младунцима.

Ниједна звер не уме боље да се прикрије и шућури да би се попут муње сручила на

дивокозу, козерога или белог зеца. Када се спусти мрак ниједна звер не уме као он да се успуже уз дрво, изненади птицу на грани, ухвати и закоље веревницу, куну или дивљу мачку. Чак ни орао није у стању да умакне пред његовим, четири метра дугим, скоком.

Дању је готово немогућно приметити риса: приљубљен уз неку дебелу грану или уз ивицу стене он се уопште не миће. Његово будно око мотри све што се креће. Сва његова чула осим чула мири-са су изванредно развијена и продорна. Чим му се укаже

какав плен он га згроми уз два-три скока. Прво га шчепа за врат, поломи му пршљенове и најзад жртви распори гушу. Ако је плен нека већа животиња или звер он јој загризе канце и зубе у врат и остаје на њој да га километрима носи док се отима — све док не падне од исцрпљености. Када се жртва стрпошта он јој прво испије свежу крв а затим прождире оно што највише воли: мозак, срце, бутине. Већи део свог плена остави грабљивцима и више се никад ту не враћа.

Рис је неустрашив и без оклевања напада велике дивље козе, јелене, северне јелене па чак и циновог јелена (јелена који живи у шумама северне Европе и Азији) који може да буде тежак и до 900 килограма. Када се рис оштрви на крв ништа није више у стању да га заустави. Док је још у Швајцарској било доста рисова, дешавало се да само један за једну ноћ закоље и по тридесет оваца. Толико је смео да понекад разрије земљу испод врата и продре у штаљу где покоље све живо.

У природи му ниједан непријатељ није опасан. Вукови га избегавају као бољег ловца и често километрима прате његов траг очекујући да, кад се засити, остави и за њих довољно богату гољбу. Од рица стрепи чак и медвед који је много снажнији од њега али за кога је рис крајње непријатан противник. У ствари ниједна звер, чак ни оне нај-

крупније у Африци и Америци не нападају риса.

Изванредно је чист као и његова домаћа рођака мачка. Урла попут вука али је његов завршни крик пискавији и продорнији. Има навике сличне дивљој мачки. Најрадије живи у неприступачним и кршеви-

тим планинама скривајући се по дубоким пећинама. Често изгони и убије лисицу или јазавца и пошто прошири њихове јаме настани се у њима.

Сасвим је нетачно да рис тешко подноси заробљеништво. У кавезима зоолошких башти он је тих и лако се храни. Познато је чак да се може припитомити. Нека Пољкиња је у Паризу око 1830. године држала дуго у свом стану једног риса кога је припитомила још док је био младунац. Рис иначе никада не на пада човека осим ако је рањен или га гони хајка. У таквим случајевима врло скупо прода своју кожу.

Пример Румуније показује да присуство рисова у природи нимало не угрожава дивљач и животињски свет у високим планинама. Рис по гравилу напада старе, слабе и изнемогле животиње и тиме само доприноси селекцији и снажењу разних животињских врста.

НАЈЧУДНИЈИ ПРЕЛАЗ АТЛАНТИКА

Познато је много необичних појединачних прелаза Атлантика у чамцима разних величина. Али та је свакако најнеобичније прешао један Индијанац око 1700. године.

Наћен је у једном малом каноу на Северном мору недалеко од обала Шкотске, потпуно исцрпљен и обамро од глади. Када је пронет на обалу убрзо је умро. Његов чамцац се и данас чува у музеју у Абердину са веслима и једним харпуном који антрополозима приказује стање пре два и по века. Његов ка-ноу је тип кајака какви су у употребљавани на западном Гренланду. Претпоставља се да је овај путник прешао преко 2.000 километара по пучини бурног Атлантика. Вероватно се изгубио у магли док је био у лову и тако је морао да прзде месец у каноу без хране и воде а такође и без сна јер се у малом чамцу није могло спава-ти. Па и поред свих тих неда-

ћа он је прешао Атлантик и зато се мора сматрати као највећи херој међу онима који су икад прешли Атлантик.

Чај је бољи...

Чајеви од разних лековитих трава: липе, нане, камилице, поморанџиног цвета и слични, постали су безмало „национално пиће“ у Француској. И то изгледа захваљујући телевизији.

Французи су увидели да су алкохолна пића, као и чај и кафа увече штетни по здравље и изазивају несаницу. Да не би испред телевизијског екрана седели сасвим сува грла они лагано срчу „инфузију“ — како Французи називају ову врсту напитка — која умирје живце и доноси крапак сна. И тако из вечери у вече испијају — 260 милиона шоља годишње.

ри пола године нису могли да га науче да опет једе за столом.

Занимљив је случај наредника Какуо Шимаде. С неколицином другова он се скривао у неприступачним пределима Нове Гвинеје. Двадесет година успевало му је да одржава дисциплину у свом одреду, и то захваљујући цакчићу у коме је био — килограм соли.

„Објаснио сам својим друговима да се морамо да растегнемо на десет година. Мада су Американци окупирали острво царске оружане снаге несумњиво ће га поново заузети. Због тога нам је потребно да сачувамо физичку снагу да бисмо у потребном часу пружили подршку нашој војсци.“

Шимада је са својим друговима искрчио комад земљишта и ту је гајио кромпир, шећерну трску, поврће и неке воћке. Када је залиха соли била потрошена, наредник је одлучио да пође према океану. На том путу Јапаници су налетели на америчку патролу која им је саопштила запрепашћујућу новост: да је протекло већ 125 месеци од престанка рата.

На тихоокеанским острвима има још много оваквих „робинзона“. Неки од њих ће, могућно, 1973. године потући рекорд и самог Робинзона Крусое који је на пустом острву провео 28 година. Можда ће то бити поручник Косуко. О њему се засад ништа не зна, то јест нико га није видео. Али, на острву Новој Гвинеји наћен је натпис урезан ножем у дрво: „Смрт Јенкима. Јапан ће победити!“ И потпис: „Поручник Косуко“.

Субота, 22. фебруар 1964.

БЛАГОСЛОВЕНА ОЛУЈА

Пошто су Нормани освојили Енглеску, краљ Вилхелм Освајач издао је проглас — да је сва шума краљева а свако ко одсече макар и једно дрво биће кажњен смрћу. За сељаке је настала велика несрећа јер су били лишени једне од најважнијих животињских

потреба. Једино после олује се сељаци су могли да секу оборена или поломљена дрвета. Због тога су они са радошћу поздрављали сваку олују. Разуме се да су том приликом страдала и многа читава стабла јер је било тешко кон-тролисати шта се скупља у огромним шумама.

КО ЈЕ ТЕЖИ?

Ако би постојала нека циновска вага на чијој би једној страни стајала сва људска бића и животиње, а на другој инсекти, они би — превагнули. Тако кажу неки статистичари.

ЗАШТО ЈЕ ИВИЦА ЗЛАНОГ НОВЦА ИЗРЕЦКАНА

Одговор на ово питање може се потражити још у старом веку када је новац кован. У почетку су ивице били глатке и разне варијанце су просто скидале по неколико милиметара злата због чега су златници постајали све мањи и

тањи. Да би се то спречило владе су наредиле да се ивица новца изреца тако да се доповлук може одмах открити. Тај начин израде новца, без обзира да ли је златан или не, задржао се и до данас.

Осам америчких војника пробијало се кроз дунглу тихоокеанског острва Гуам. Обична, свакодневна патрола. У стабло дрвета крај кога тек што су прошли, зарила се стрела. Друга је ударила у шлем наредника који је корачао на челу. Американци су журнули у правцу из кога су долетеле стреле. Неколико часова јурили су за двојицом у косу зараслих и полунагих људи и једва су их ухватили. Били су то Јапаници из гарнизона на Гуаму из времена другог светског рата. Они нису ни слутили да се рат завршио пре много година...

Хиљаде великих и малих тихоокеанских острва биле су четрдесетих година поприште многих борби. На многим од тих острва и данас се скривају јапански војници који се нису предали. Једни не знају да је рат завршен, други су чули за јапанску капитулацију али је сматрају чином недостојним ратника Царства излазећег сунца. Према „бушиду“, закону самураја, они су дужни да се боре до краја.

У Токију је 1954. основан биро чији је циљ да тражи такве „тврдоглаве ратнике“, а када их нађе да их врати нормалном животу. Од шест и по милиона јапанских војника — колико их се налазило на острвима Тихог океана — неколико десетина хиљада сматра се „несталим“. Неки од њих постали су „ратни робинзони“. Многе „робинзоне“ сродници сматрају погинулим и поставили су им споменике као палим херојима. Један од таквих хероја, Ито, који је био ухваћен на острву Гуам и враћен у Јапан, страховито

ЖРТВЕ ЗАКОНА САМУРАЈА

је био тронут када је видео „свој“ надгробни споменик. Свој гроб, који назива „гробницом војничке судбине“, он сваког месеца украшава цвећем.

Ито се потпуно сам скривао у дунгли. „Био сам принуђен да се храним мишевима и инсектима — причао је он какав је — Ни с ким нисам и-

мао да прозборим ни речи.“ После једанаест година и седам месеци потпуне усамљености, ћутања и глади, каплар Ито изневерно је императора: предао се Американцима.

Јапанац Минагава провео је шеснаест година у дунглама Нове Гвинеје и толико је сажимао да аустралијски лека-

СЛИПИНГТОН

У Јапану је конструисан је даи нов звучни апарат против несанице — слипингтон. Апарат подражава монотони звук уједначене кише или шум та ласа који равномерно ударају о обалу. Слипингтон је потпуно безопасан и много ефикаснији од хемијских лекова против несанице.

Време и дужина репа

Египатски физиолози извели су недавно занимљив опит. Једну групу мишева сместили су у комору у којој је стално одржавана температура од 10 Целзијусових степена. Друга група мишева била је смештена у комору с температуром од 33 степена. После четири седмице извршена је контрола мишева: измерена им је тежина и дужина репова.

Утврђено је да су се мишеви у хладној комори нормално развијали и да дужина њихових репова износи у просеку седам сантиметара. Међутим, мишеви из топле коморе били су за 1,3 пута лакши, а дужина њихових репова износила је 8 сантиметара. Ови опити су показали да код мишева промена у дужини репа служи као својеврсна реакција на висину температуре, тј. омогућава регулисање телесне топлоте смањењем или повећањем њеног зрачења.

Није му помогло...

Да не би био узнемиран док насилно отвара касу у једној великој њујоршкој трговини, гангстер Едвард Расел је спустио слушалицу са телефонског апарата кад је неко из вароши телефоном затражио фирму. Шумови при обилазку касе учинили су се оловним сумњивим, алармирао је полицију и лопов је ухаваен на делу.

Прота Матија Ненадовић у уводу својих „Мемора“, говорећи о променљивости људске среће каже да је свашта био и свашта доживео: од великих почести и слава падао је до дна, па се опет дизао. Устанци су били и прошли, и његова Србија је почела да живи новим и државотворним животом.

За време кнеза Милоша Прота Матија је био уважени и поштовани државни достојанственик, али ипак тешко да је икада помислио да ће морати, јашући на арапском хату, да прати жене у бању.

Нешто болешљива, кнегиња Љубица кренула је негде почетком јесени 1832. године у Буковичку Бању, а кнез Ми-

лош је одредио да јој на путу и у бањи буде при руци стари и уважени прота.

Кнегиња Љубица је из Крагујевца кренула за „Буковичку киселу воду“ (Аранђеловац). Испред свих је јахао Прота Матија, као „вођ пута“, а за њим су се полако кретала кола у којима је седела кнегиња са својим госпојама, синовима и кћеркама.

Буковичка кисела вода била је већ одавно позната у Србији као врло „исцелителна“ и становници из околине су је не само пили као лек већ њоме месили и погаче. И Доситеј Обрадовић, за време свог боравка у Србији поручивао је ту „киселу воду“ не ради побољшања свог здравља него што ју је радо мешао с вином.

Карађорђе, који је боловао од неких желудачних и цревних болести, затражио је маја 1913. године да му се пошаље кисела вода из Сокобање.

Међутим, иако је народ у Србији од давнина користио многобројне изворе „киселе воде“ и за пиће и за бањање, оне су, у ствари, откривене тек за време кнеза Милоша који се нарочито залажио за то.

Лековите воде у Србији биле су сасвим зашутене, у стању како их је природа створила. У Ковиљачи (Смрдан-бара) „никаког склоништа није било, нити је вода за купање удобно спрењена била“. У Рибарској бањи „постојало је једно стародревно купатило, но та је зграда сасвим трошна била тако да се у овој знаменитој бањи више угодно купати није могло“. У Јошаничкој бањи „зданија за купање су врло несавршена“.

Општа слика бања у Србији потврду да су одиста леји била је отприлике оваква:

С-Т-А-Р-Е БАЊЕ

Од папира...

Један аматер из Масачусетса у САД саградио је и меблирао своју кућу користећи као материјал једино новински папир, односно 100.000 примерака часописа и дневних листова.

Острво кусих мачака

Острво Ман је стетиште странаца, неки долазе ту да летују, неки да би присуствовали традиционалним аутомобилским тркама, али и једни и други желе — да виде мачке без репа које су тамо код своје куће. Једно време је постојала бојазан да ће острво изгубити ову своју знаменитост — мачака је било све мање — па је пре две године створено нарочито одгајалиште. И не само да се врста одржала него су се кусе мачке толико размножиле да се сада и извозе. Међутим, пошто се одгајалиште налази на једној удаљеној фарми многи туристи су се жалили да им се не пружа прилика да уживају у овој атракцији. Да би задовољили госте градског веће Даласа, главног града острва, одлучило је да мачке премести ближе. У градском парку биће за кусе мачке изграђен резерват који ће стајати 2500 фунти стерлинга.

Досетљиви конкурент

Кад је сопственик једне помодне трговине у излогу свог конкурента видео врло леп нов модел женског шешира није могао да не похвали оца да склопи од зависти. Одмах суотрадан купио је неколико таквих шешира и поклонило их пиљарицама на пијаци с тим да стоје за тезгом са шеширом на глави. После тога наравно ниједна муштерија није ушла у ону радњу да би купила такав шешир.

Томази-Кусто

Донат Томази из Париза полагао је 1887. године велике наде у свој апарат „полугурац“ који је био снабдевен цевима за испаливање млих торпеда, и на тај начин постао способан да уништи противничку флоту.

Можда је и испитивач мора Кусто знао за овај краткотрајни изум кад је направио

своје лебдеће острво, такође полугурањено и испробано пре годину дана.

Извор инспирације

На Ричардсоновом апарату за пливање (1880) сваки пливач је држао ногама једну елису и цело тело, испружено, загнувао до уста.

Да ли се Димитрије Ребиков, творац „Пегаса“, инспирисао за свој апарат?

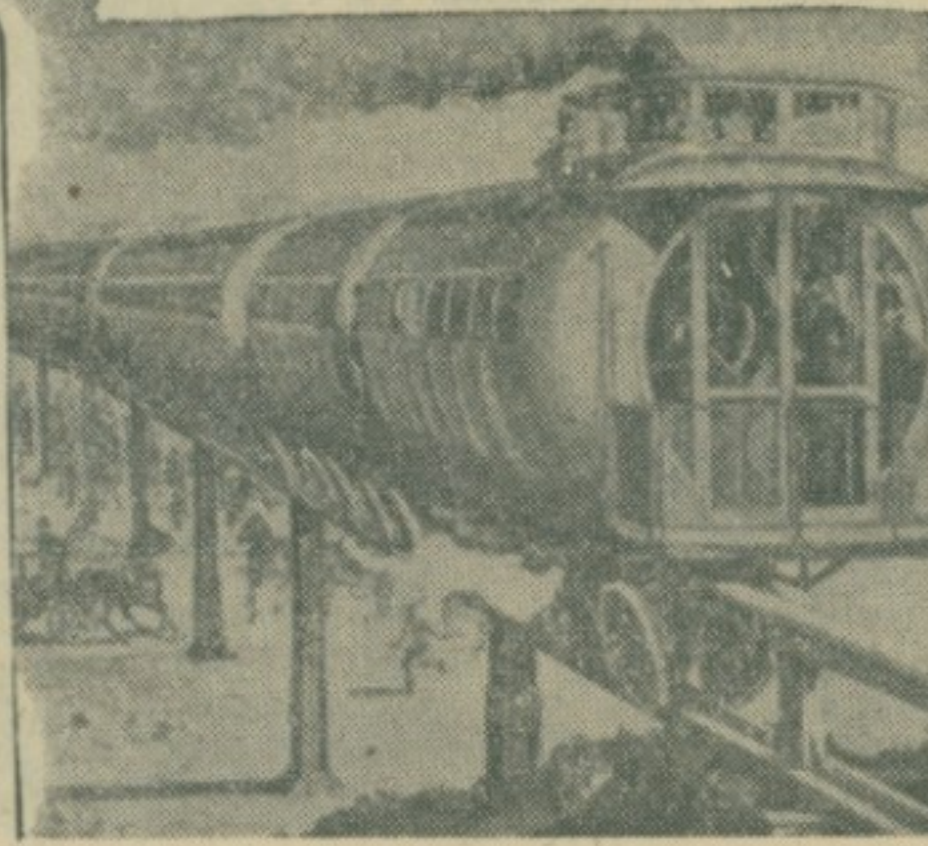
Око 1886. године М. Мер је замислио овај „савремени“ воз, на једној јединој шини, да се избегне закреност саобраћаја. Тешко је одбити помисао да овај Мергов пројект није послужио као углед за стварање овог монораја из Ситла у САД.

Вероватно

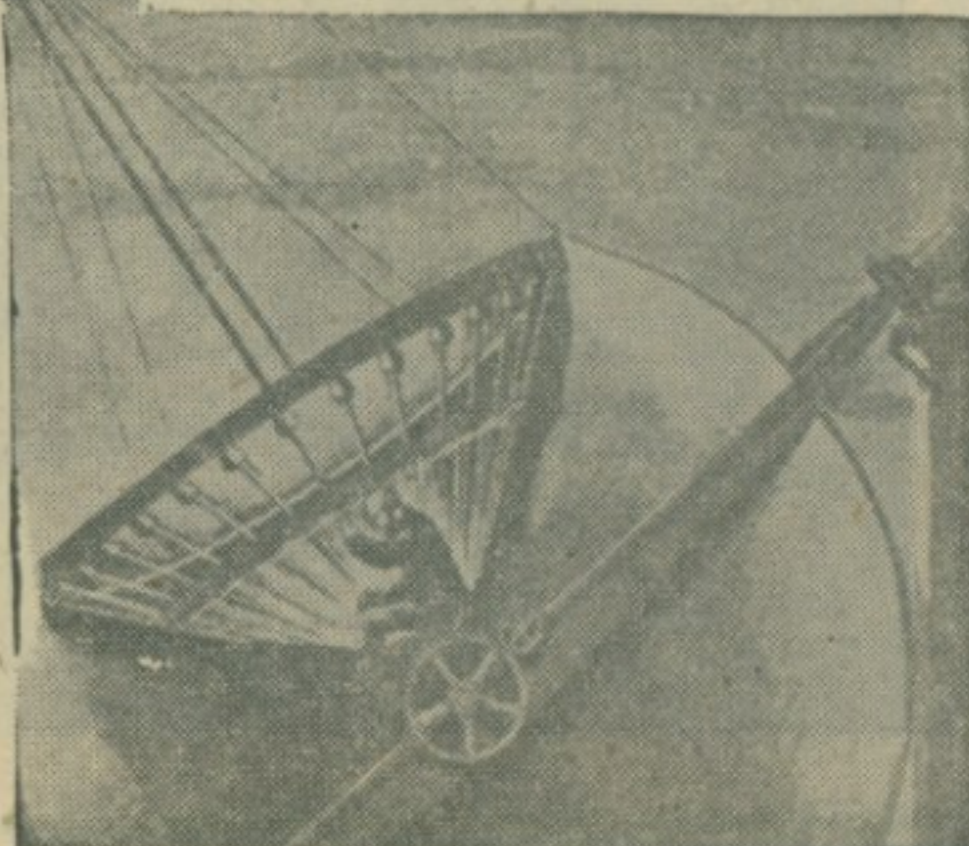
Часопис „Природа“ препоручивао је 1885. године овај „водени велосипед“, који је већ употребљавао један велоседник из Линколншира у Енглеској три године раније приликом лова на патке. Вероватно је овај проналазак послужио као модел овом скијашу на води.

На једној шини

За гледање...

Примљена слика у једном параболичном огледалу одбила се у другом огледалу. Све то види астроном-проналазач Даниел Чепмен (1874). Исти принцип параболичног рефлектора употребљавају данас и наши астрономи, али — овога пута — да би „слушали“ Месец.

НИЈЕ ЛАКО БИТИ ЛЕКАР

Не може се рећи да Ха-мураби, шести вавилонски цар није штитио интересе својих болесних поданика. У томе је био чак драстичан: издао је наређење да ако неки пацијент умре за време операције или изгуби око после операције катаракта — лекару ће

се одсећи обе руке у присуству родбине настрада-лог пацијента. Тиме је цар желео — бар тако је говорио — да побољша лекарску праксу. За лекаре је било најгоре то што су морали да врше операције по наређењу а не према свом налазу.

МОГАО ЈЕ И ЈЕВТИНИЈЕ

Вероватно је Питер Минуи био најбољи трговац на свету јер је постао главни преговорац у трговини са Индијанцима. Купио је од њих тада чувени Менхетн, острво у центру Њу Јорка — за свега 24 долара. Тешко да је неко на-

правио бољи пазар јер је после непуних 300 година острво процењено на осам милијарди динара! Па ипак Питер Минуи је изгубио свој положај као вођа холандске колоније зато што је — преплатио Менхетн.

»ПОШТЕНА« ТРГОВИНА

Вероватно једино фабрике сардина дају продавцу и купцу чак и више него што тражи. Али оне то ипак не раде у интересу по-

трошача већ у свом јер: уколико више ставе риба у конзерву утолико ће мање стати уља које је дале ко скупе од рибе.

Гума због својих неупоредивих квалитета уз напредак савремене пре рађивачке технике, игра данас важну улогу у сваком спорту. Већина спортских дисциплина потпуно зависи од гуме у овом или оном погледу. Многи спортисти више воле ципеле са гуменим њонима, док би аутомобилске, мотоциклистичке и бициклистичке трке биле немогуће без пнеуматичних гума.

И за пењачку опрему и поморска одећа, за чамце који се надувавају, за капе за купање и костиме, као и за подводну пливачку опрему — гума је неопходна. Тркачки коњи имају гумене њемове и уаде, који не клизе, а боксери тренирају са гуменим цаковима.

Поред широке употребе гуме за спортске реквизите, она се сада много користи и за покривање спортских терена. Већ је одавно уочено да је гума идеалан материјал за спорове који се одржавају у салама, док се гумени душеци много употребљавају за гимнастичке спорове, бокс и џудо.

Сада гума почиње да се примењује и за спорове ван затвореног простора. Тркачки постижу боље резултате на гуменим стазама. Скакачи с мотком и скакачи увис ослањају се о гуму која ублажава њихове падове. У тропским пределима и свуда где се травњаци лако суше и пропадају терен за куглање је на чињен од гумирање траве и сматра се идеалним.

Но, упркос многим и различитим улогама гуме у спортском животу, гумене лопте — пуне, шупље и оне које се пре употребе надувавају — и даље представљају најзначајнији реквизит у спорту.

Практично сви најпопуларнији спортови играју се лоптом ове или оне врсте. Лопте једино варирају у облику, величини, чврстини и тежини. У већини случајева њихове особине су се развијале током дугог времена. Савремени произвођачи лопти чине све да изиђу у сусрет потражњи и у исто време покушавају да усаврше производњу овог стандардног производа.

Четири добро позната спорта: голф, тенис, сквош и фудбал — имају четири сасвим различита типа лопте и све се праве на различит начин. И код голфа и код тениса од вршине лопте зависи њено кретање па и сама игра. Површина лопте није званично одређена било у ком случају а за голф, произвођач мора да обезбеди само њену тачну тежину и величину. Што се тиче тениске лопте, њена величина, тежина, тврдоћа, еластичност — све је специфично рано. Лопта за сквош је шупље изливена, док је фудбалска састављена од кожног омотача у који се ставља унутрашња гума и после напумпава.

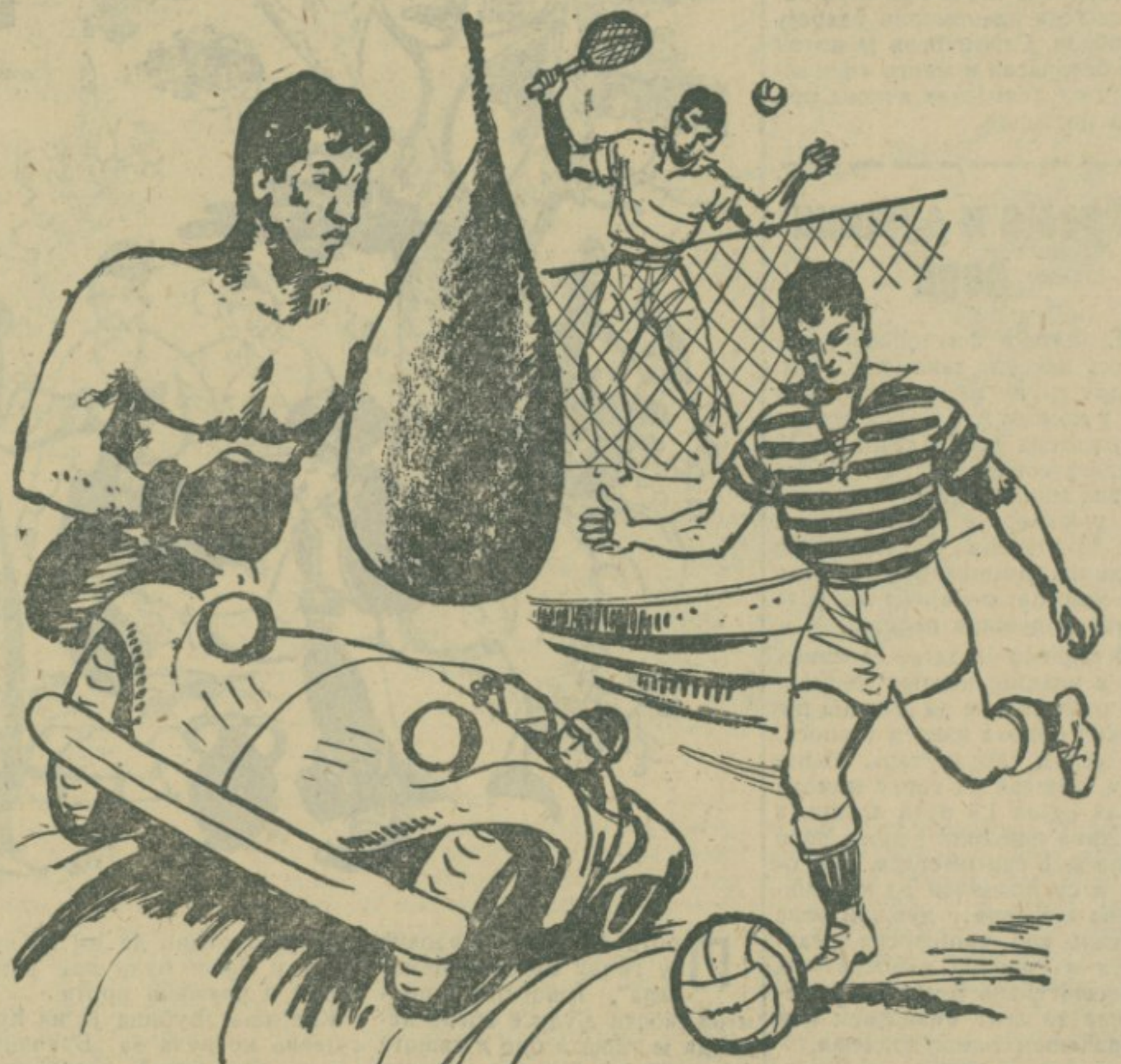
Лопта за голф је усавршавана неких 400 до 500 година: почело се од лопте сферичног облика — коже напуњене перјем — па преко развоја другог материјала, од којих је најпознатија чврста гутаперка (сушени сок неких мајских дрвета), стигло се до савремене лопте за голф. За сваку „перљачу“, како су те лопте онда зване, говорило се да је потребан пун шестир перја. Биле су у моди од XV века. Голф је постао популаран на игра у Шкотској од 1475. до 1845, када је уведена лопта од гутаперке.

Можда је интересантно приметити да су стари Римљани имали једну игру коју су називали „паганика“. Играла је са савијеним штапом и кожном лоптом испуњеном перјем.

Тежина савремене голф лопте не сме да пређе 46 грама, нити да буде мања од 41,14 мм у пречнику.

Брзина коју голф палица даје лопти износи 177 километра на час. Сама голф лопта одскаче брзином од око 141 километар на час. Палица при ударцу даје лопти снагу од око пола тоне, а затим се почетна брзина смањује на око 136,8 километара на час. За време додира од само 0,0005 секунди, лопта прима

ГУМА У СПОРТУ

енергију једнаку енергији 300 коњских снага.

Када је тенис почео да се игра, а то је било 1874. године, и испуњене и шупље лопте коришћене су готово случајно. Ово је трајало око годину дана, а онда је Ј. М. Хичкок открио нешто што је требало да представља револуцију у овој игри: пронашао је да се покривањем обичне шупље гумене лопте белом фланелом побољшава реакција лопте на ударац, односно њена одскочна снага.

Мелтонски вуњени материјал који се користи за производњу модерних тениских лопти, вероватно се више испитује и усвршава него ијед-

на друга тканина. Тако се дошло до закључка да је овај производ не само најбољи омотач за лопте којима је потребан добар одскок, већ да утиче на све особине које једна добра лопта треба да има.

Савремене тениске лопте ако падају са око 30,4 метара, треба да одскоче између 16 и 17,6 метара. Специјалне лопте са ниским притиском на тле за употребу у висинским пределима од преко 1524 м такође се производе.

Омотач фудбала од парчади коже зашавених руком једно за друго, мало се изменио од најранијих дана ове игре. Само, унутрашњи део је напредовао према ранијем, ка-

да је фудбал пуњен сламом. Свињска бешика је једно време такође служила као унутрашњи део. И најзад сада се стигло до гумење увлаке. Сама игра остала је мање-више неизмењена.

Са техничког гледишта, фудбалска лопта није добра. Кожа мора пажљиво да се одабира јер уколико парчад није једнообразна, после надувавања унутрашње гуме доћи ће се лопта неправилног облика а не округла. Ова врста лопте постаје тешка приликом играња по влажном терену а и лако попуштају њени шавови.

ЗА СВАКОГ ПОСЕБАН УБРУС

„Заједнички убрус“ у одељењима за тоалету у фабрикама, канцеларијама, домовима ученика, кафанама и ресторанима, нехигијенски су до крајности јер су прави извори инфекције — утврдила је инспекција научника медицинске академије у Диселдорфу. Микроскопским прегледом таквих убруса пронађено је просечно 16.527 носилаца инфективних болести на 1 квадратни сантиметар тканине, већином изазивача гнојења и разних цревних бактерија.

Стручњаци су зато одлучно против употребе „заједничког

убруса“ али не препоручују ни сушење руку топлим ваздухом из апарата, пошто се тим путем бактерије не одстранују, већ напротив, оне се издувавају на руке. Беспрекорно хигијенски су папирни убруси који се после употребе бацају.

„Ловци микроба“ утврдили су да су и у многим диселдорфским домаћинствима „породични убруси“ не мање загађени. Према томе и код куће би требало да важи правило: свакоме свој убрус и то најбоље — папирни.

ОРИГИНАЛНА ШМИНКА

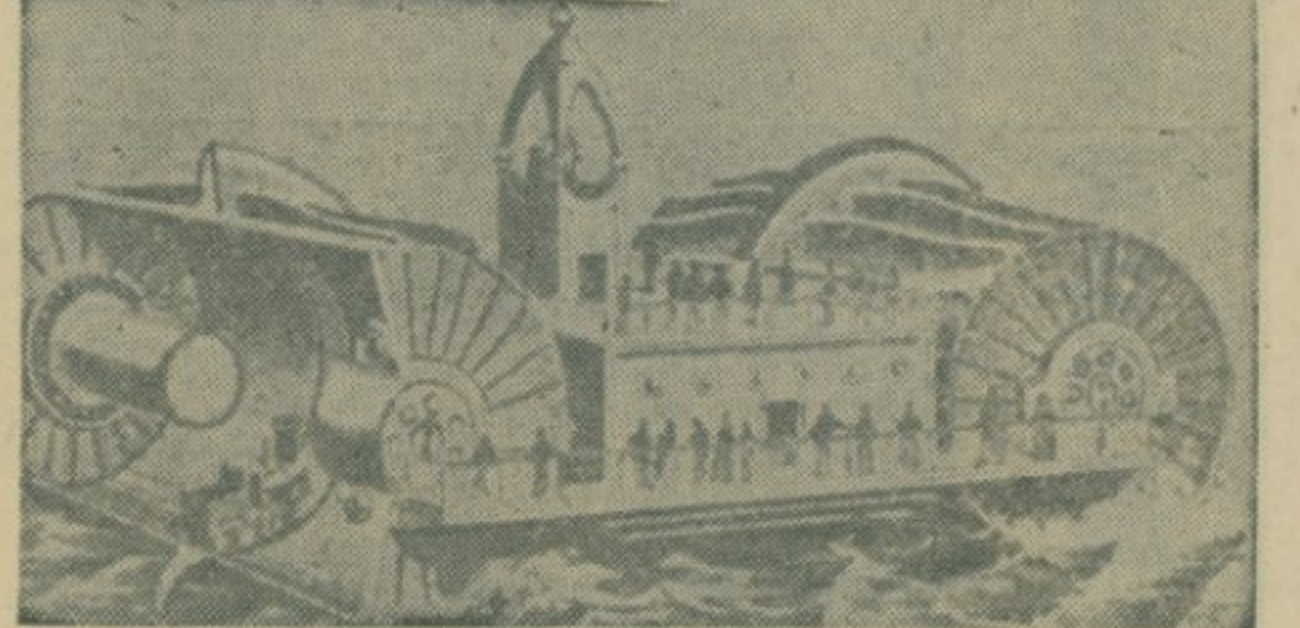
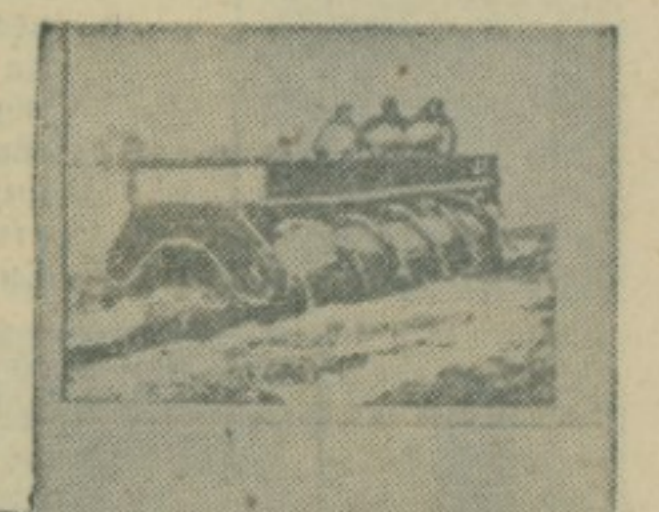
На свом недавно одржаном конгресу француски козметичари су се сложили да традиционалну карневалску маску треба одбацити. Уместо ње они Парижанима предлажу специјалну шминку: фантастичне шаре по целом лицу. Једна таква „мустра“ види се на слици.

ЗАНИМЉИВ КАЛЕНДАР

У Енглеској се појавио оригиналан календар: листићи с датумом нису од хартије, већ праве мале грамофонске плоче. Са сваке се чује по једна за тај дан пригодна пословица, кухињски рецепт, практичан савет о хигијени, неки лепоте и слично, а на крају се на плочи чује и неки шлагер.

Стварност и машта

У листу „Позив Сан Франциска“ од 20. XI 1895. године на првој страни је објављена слика овог Чепменовог брода-гусенице који је требало да повезује Њујорк са Саутемптоном за 48 часова. Реалност је победила машту и — слично возило се већ налази у Америци.

БОН-ТОН И ЕТИКЕЦИЈА ЗА СТОЛОМ У ПРОШЛОСТИ

Ако је у раном средњем веку неки властелин на западу Европе желео да почасту уваженог госта или да ода признање витештва неком ратнику он је за почасном трпезом служио печеног пауна. Етикеција је захтевала да се паун, након у чинији, изнесе са перјем, ногама, главом и кљуном у својој пуној природној лепоти. То се постизало на тај начин што се перје заједно са кожом драло са убијене птице а пошто би се месо испекло стављана је та цела кожа поново преко њега. Нехипот су уместо перја преко печеног меса стављали листови злата а у кљун комад запаљене вуње натопљене камфором тако да је изгледало — да из грла сукне пламен.

Чинију с пауном нису у двору за обедоване уносили слуге него најлепша од присутних жена. Уз звуке фафара паун је стављан пред домаћина или најугледнијег госта. Ако би се гозба приређивала после неког витешког

турнира златна чинија је стављана пред победника. Његова дужност је била да се покаже исто тако вешт мајстор у комадању пауна као и у руковању оружјем. У једном роману пише да је краљ Артур у почаст витезова округлог стола исекао пауна на 150 комада тако спретно да су сви били задовољни.

Пре него што ће се паун раскомадати устајао је витез у чију је част приређивана светковина и изговарао „заклетву храбрости и љубави“. Стављајући руку на чинију зарицао се да ће први истаћи заставу на зидовима опседнутог града, да ће први својим копљем пробити неког непријатељског витеза или слично.

Мада бон-тон за столом није нимало лично на данашњи ипак су у то далеко време постојала правила која су налагала како се треба понашати за време обода. У стиховима из четрнаестог века саветовало се деци: како да се држе за столом, да свако дете опере руке ујутру када уста-

не, пре ручка и после ручка, дакле најмање три пута дневно. Деца су исто тако опомињана да не пљују у тањир жилаго месо и хлеб који су жвакала. Никад не треба говорити са пуним устима нити пити гутљај воде пре но што се прогута залогат. Добро дете, каже се даље у стиховима, не разговара за столом, једино може да одговори тихим гласом на питање старијих а нарочито треба да pazi да се не налакти на сто. Врло је ружно да се нос брише руком. Најзад, ред је да добро васпитано дете по завршеном обеду захвали домаћину.

У спису Жана Сулписа о добром понашању, писаном за латинском око 1480. године, дају се савети о понашању за столом иако се још у то време у западној Европи виђушка није употребљавала. Ево како гласи седам заповести етикеције и доброг владања за столом из тог доба:

„Узми залогат месо са три прста и не напуни уста крупним комадима.

Није учтиво трпати обема рукама месо у уста и жвакати са обе стране.

Понуди оное ко седи до тебе месо ако држиш више комада од њега у шакама.

Узимај месо тако да сувише не измастиш и не испрљаш прсте.

Не држи дуго шаке у чинији.

Ако онај ко седи до тебе кида месо из чиније не трпај и ти шаку пре него што он повуче своју.

Сматраће те неучтивим и простим ако се чешеш а затим прстима преврћеш по чинији.

Луј XIV желео је и за столом као и на престолу да буде први, најсјајнији владар света, неприкосновен у моћи. За време обода нико, чак ни његови синови и најближи рођаци, није смео да седи. Један хроничар из тог доба вели да је по десетак људи, међу којима је било принчева краљевске крви и кардинала, стајало око стола за којим је краљ сунда обедовао. Чак ни његов брат није смео да седи док му Луј XIV не понуди младу и онда је овај правио реверанс и са страхопоштовањем се спуштао поред краља који је тада издавао наредбу да донесу тањир и остале по-

требе за јело. Уколико краљ даде први, најсјајнији владар света, неприкосновен у моћи. За време обода нико, чак ни његови синови и најближи рођаци, није смео да седи. Један хроничар из тог доба вели да је по десетак људи, међу којима је било принчева краљевске крви и кардинала, стајало око стола за којим је краљ сунда обедовао. Чак ни његов брат није смео да седи док му Луј XIV не понуди младу и онда је овај правио реверанс и са страхопоштовањем се спуштао поред краља који је тада издавао наредбу да донесу тањир и остале по-

требе за јело. Уколико краљ даде први, најсјајнији владар света, неприкосновен у моћи. За време обода нико, чак ни његови синови и најближи рођаци, није смео да седи. Један хроничар из тог доба вели да је по десетак људи, међу којима је било принчева краљевске крви и кардинала, стајало око стола за којим је краљ сунда обедовао. Чак ни његов брат није смео да седи док му Луј XIV не понуди младу и онда је овај правио реверанс и са страхопоштовањем се спуштао поред краља који је тада издавао наредбу да донесу тањир и остале по-

ПРВИ ТОНОВИ

Не може се установити шта је утицало на човека из каменог доба да произведе из свог грла, тог првог дувачког инструмента, први тон. Може се само претпоставити да га је на то нагнала жеља да имитира песму птица можда неко велико одушевљење које је измамало дах — сувишак енергије, или је помоћу неартикулисаног крика отворио први сигнал за међусобно споразумевање. Кад је успео у првом покушају после је већ ишло лакше.

Првим инструментом могу се сматрати човекови дланови, те прве удараљке, којима је даван игри ритам — најважнији елемент у музици примитивних народа. И сада још урођеници Меланезије немају других инструмената сем дланова. Међу најстарије инструменте може се такође убројати и ударање дрвета о дрво чиме је „диригент“ давао такт. То је довело и до превлачења једног дрвета по другом и много доцније преко лука од кога су настали жичани инструменти, дошло је до првих гудачких инструмената, доцније са резонатором (као виолина) јер се значај резонанце увиђао још код бубњева.

Ипак први инструмент који би одговарао нашем данашњем појму о томе, ма колико примитиван, био је дрвени бубањ који је временом претрпео најразличитије промене и по облику: површини и дужини и по материји од које је прављен па и по имену:

почев од там-тама и ороњима до данашњег добоша и опет бубња у цезу. У то време настале су већ свакојаке звечке да би се произвео што паклевнији ритам и најнемогућнији тонови.

Живот човека био је данашњем борба за опстанак — борба са зверима које су служиле као храна, и са стижом која је претила уништењем. Требало је умилостивити зле духове и сачувати наклоност добрих. Најпримитивнији начин реаговања човека на те појаве — створио је магију и тајанствене ритуалне игре. По месечини уз звуке неколико десетина бубњева чији је тунан производнио стравичне ритмове, који се не могу забеджити савременим нотним писмом, и уз крике само два до пет товова, људи су играли у трансу све док не попадају од умора.

Музика је била повезана са борбом човека за опстанак а то је остала и данас, код неких племена која још живе на ступњу каменог доба: малобројна племена, остаци старих Веда, на острву Цејлону не знају ни за сточарство, ни за земљорадњу, него и данас живе од лова и сакупљања меда. А да би имали успеха у овом послу они се сви, по цену жестоких уједа пчела, окуле око стабла и певају монотону песму од два тона као и онај који се попео да сече саће. Када се пчеле, раздражене, разлете и јаче зазује, и певачи убрзавају темпо и подражавају њихово лепшање.

На вишем ступњу развика друштва музика, песма и игра, сугестивно су деловали у буђењу ратничког одушевљења. Афрички Бушмани и Индијанци играли би док не попадају — пре одласка у борбу.

Када је већ извршена подела рада настале су и радне песме. Вероватно су их изумеле жене. Певање су приликом обављања послова: плетења, предења, кошења, окретања жрвња, веслања чији су се покрети ритмички понављали и поклапали са ритмом саме песме. Већ у магијским песмама јављао се и солиста који је почињао и тиме давао знак да се у песму и игру укључе други. Али у радним песмама то је већ чешће, јер група на заједничком послу очекује знак за почетак.

Археолози су у пећинама поред слика уклесаних у камен налазили и примитивне инструменте, најчешће коштане фруле које су производиле пискав и непријатан звук, поред других оруђа. Ти остаци културе праисторијских народа подударају се са оруђима племена централне Аустралије, становника Огњене земље на крајњем југу Јужне Америке, урођеника из централне Африке или Веда са Цејлона, који су сачували све основне особености најстаријих формација људског друштва. Нимало то није случајно него само доказује да се човек на одређеном степену развика служио и одређеним средствима за живот,

ЖЕНИДБА У ПУСТИЊИ

Обичаји иранских номада приликом женидбе нису се променили већ стотинама година. Остало је све исто: мајка изводи младу и води је ка младожењином шатору, а он већ чека младу отприлике на пола пута „наоружан“ поморанцама или јабучкама којима треба да је гађа. Ако је стварно воли он ће то најбоље доказати тиме што ће је јаче ударити. У том тренутку младина родбина тобож љута почиње да гони младожењу. Али он има најбоље коња и стиже до свог шатора пре свих. Када и младу доведу до шатора родбина младожење је моли да не силази с коња и не улази унутра. После дужег наговарања које ипак не успева да је одврати од удаје она силази с коња и улази у шатор младожење. Од тог тренутка она је на потпуном његовом располагању

Јер, према номадским прописима, она постаје његов роб.

ДА СЕ ПОДСЕТИМО...

Вероватно никад у историји неће бити таква инвазија као она у јуну 1944. године. У покрету је било 38 конвоја са 745 бродова, који су се налазили у Ламаншу. Сем ових било је још 4.066 бродова за искрцавање и 374 чистача мина; 42 дивизије су би-

ле у покрету или спремне за покрет док је 13.175 авиона штитило савезничке трупе. Већ у току првог месеца преко милион војника је пребачено у Европу заједно са 750.000 тона животних намирница за њихову исхрану. Само првог дана, који је познат

као „најдужи дан“ (немачки фелдмаршал Ромел, командант западног фронта рекао је: „Ако дође до инвазије преко милион војника је пребачено у Европу заједно са 750.000 тона животних намирница за њихову исхрану. Само првог дана, који је познат

ТАЈАНСТВЕНИ СЛУГА БАРЕТ

Неуспрашива жена која је њрба љршла љућ око свећа бродом

У XVIII веку Лавоазје је створио модерну хемију, Њутн је открио законе гравитације, Франклин је уочио појаве електрицитета а Француз Бугенвил је први прешао пут око света. Нико 1766. године није могао ни слутити да би нека жена имала храбрости и дрскости да учини то исто.

Када се ботаничар Комерсон укрцао на Бугенвилов брод посада је уочила и његовог малог, голобрадог и пуначког слугу.

Ботаничар је био човек четрдесетих година, мршав и висок, храмао је и био разрок а увек носио чипкани оковратник. Његова једина љубав у животу биле су природне науке. Никаква препрека га не би обесхрабрила у пустоловним потерама за неком ретком биљком. Тај научник је падао у амбисе и једном приликом сломио ногу, носиле су га планинске бујице, пао је са једног високог дрвета и остао да висе на грани окачен само косом, удео га је бесан пас. Али није могао никад да се одупре морској болести и чим је брод у Авру развио једра он је, поводећи се, шуцајући и повраћајући потражио прибежиште у својој кабини.

Тада је посада приметила невероватну оданост Комерсоновог слуге: држао му је главу, давао му да удише сирће, утопљавао га, успаљивао. Међу члановима Бугенвилове пратње и морнарима почело се шепутати да Барет више личи на неку љупку слушавку него на слугу. Командант брода је запретио да ће строго казнити оне који буду преносили те гласине, али оне се нису утишале.

Капетан је најзад био принуђен да позове Комерсона и опомене га да човеку његовог ранга не додикује да спава у истој кабини са слугом. Када је овај одбио да се лиши његове помоћи капетан му је отворено саопштио сумње посаде. Комерсон је признао да слуга личи на женско, али да је младић. Ипак је био принуђен да пристане на његов одлазак. Барет је прешао да спава са осталим морнарима. Учествовао је у најгрубљим радовима, прао палубу и уређивао бродска постројења. Његова храброст и снага били су толики да су га прозвали „стока за вучу“.

Брод „Звезда“ је секао плаву воду Атлантика пуном брзином. Прошао је кроз Рио де Жанеиро, Монтевидео, сти гао до Магелановог мореуза и најзад, после вишемесечног путовања стигао до тајанственог острва Тахитија које су посетили још једино Магелан

и енглеоки морепловац Баррон. На броду је понестало хране и пијаће воде. Посада је већ ловила пацове у бродској утроби, и месила хлеб морском водом. Уз обале Тахитија „Звезда“ је пристала десетог априла 1768. године.

Угледавши обиље зеленила једни су почели да плачу, други да урлају од радости, трећи да љубе земљу.

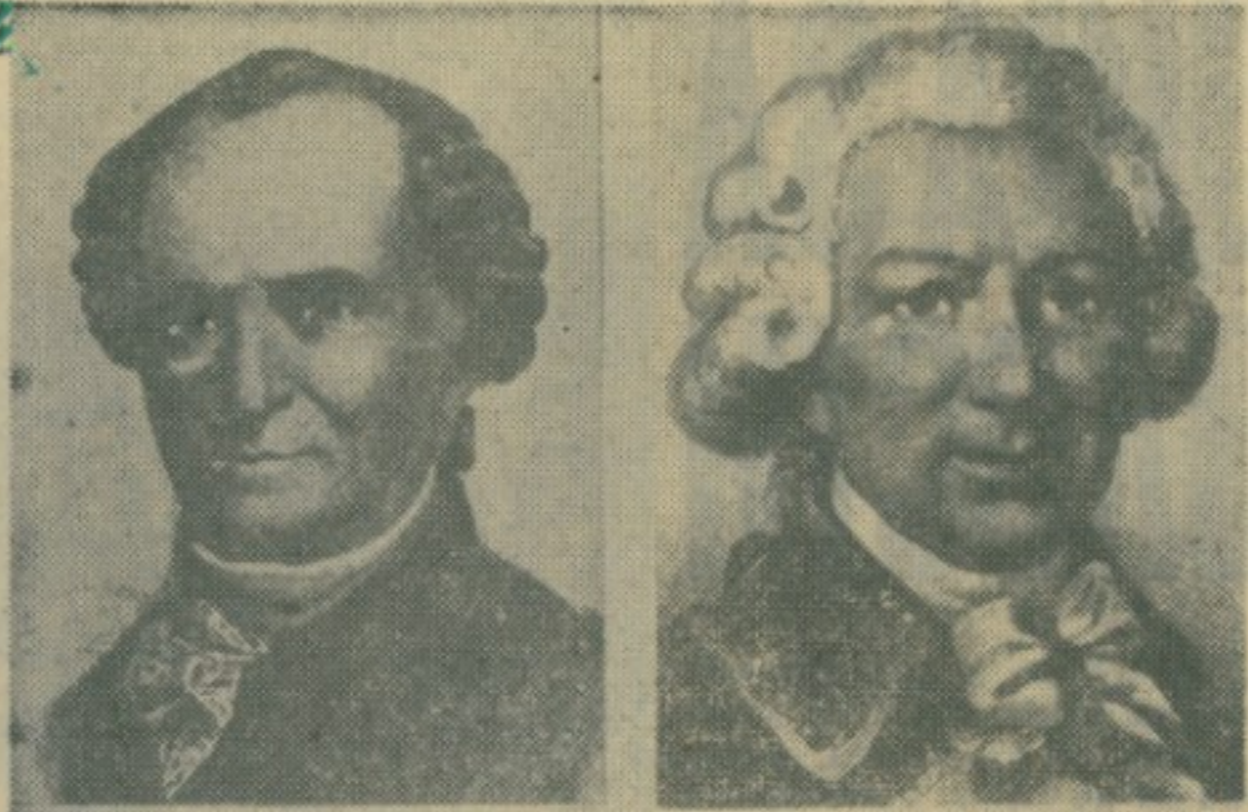
У општем усхићењу забора вило се на слугу Барета. Међутим, већ после неколико дана кршни Тахићани Аотуру почео је да прилази Барету и да му отворено саопштава своје дивљење. Прекорели су га и рекли му да је Барет мушкарац. Урођеник је био запрепашћен и с неверицом махао главом вичући: „Ејен-ејен“ (девојка, девојка).

Баретово понашање је било узорно. По цео дан је радио, брао биљке са својим го сподарем и помагао му у сређивању његових хербаријума. Међутим, заљубљени Аотуру га је са једном групом својих Тахићана непрестано мотрио. Једном приликом су покушали да га отму. На његово сапомагање дотрчао је бродски капетан и мачем запретио на силницима.

Неколико дана касније Барет је на морском јалу сакупљао шкољке за свог господара и занет послом, није ни приметио да су га морнари опколили. Запретили су му да га неће жива пустити док им не каже истину о себи. Барет је покушао да пробије ланац људи који га је окружавао, ударио их је свом снагом пеницама, ујео, разбио зубе једном од нападача, али када је увидео да његова неустрживост не може ништа против силе, он је постиђен, са сузама у очима, признао да је жена.

Пошто се сазнало да је Барет једина жена која је на „Звезди“ више месеци пловила морем под најтежим условима затражено је о овом случају изјашњење ботаничара Комерсона. Ево шта је он рекао:

— Право име Баретина је Жана Барет и рођена је у Бургоњи. Рано је остала без родитеља и прерушена у мушкарца служила је дуже време у Паризу. Представила ми се као слуга непосредно пред укрцавање и ја сам је повео мислећи да је мушкарац. У ствари она је врло добро знала да „Звезда“ путује око света. Њено љуболитство и жеља да види непознате крајеве били су толики да је пристала да поднесе сва искушења. Желела је да буде прва жена која ће прећи пут око света. До последњег тренутка нисам

КОМЕРСОН (лево), БУГЕНВИЛ (десно) и ГРУПА СТАНОВНИКА СА ТАХИТИЈА ПРЕМА ЦРТЕЖИМА ИЗ ТОГА ВРЕМЕНА

знао да је девојка. Уосталом, као што сте сви приметили њено понашање на броду је било узорно.

Кратко време по повратку у Француску Комерсон је умро. Жана се удала за једног

ковача у чијим је радионицама било запослено 900 црнаца. По његовој смрти преудала се и живела срећно окружена бројном децом и унуцима. Доживела је дубоку старост.

ИЗ АРХИВА...

Улазница за новинара

Господину Драгомиру Јанковићу управ. нар. поз.

љем Вам два примерка листа „Политике“. Главни уредник В. Рибникар

ПОЛИТИКА

Уредништво и администрација

Краља Милана 59

Београд, 12 јануара 1904

Господине,

Данас је почео излазити дневни политички лист „Политика“. Како он у сталне своје рубрике увршћује и позоришне рецензије, то Вас молим, да за сталног позоришног извештача „Политике“ одредите једно седиште у паркету или иначе у реду који се одређује за новинаре.

У прилогу овог писма ша-

Господину

Драгомиру Јанковићу управ. нар. поз.

ПОЛИТИКА

Уредништво и администрација Краља Милана 59

Београд 19 јануара 1904

Управи Краљ. Срп. Народ. Позоришта

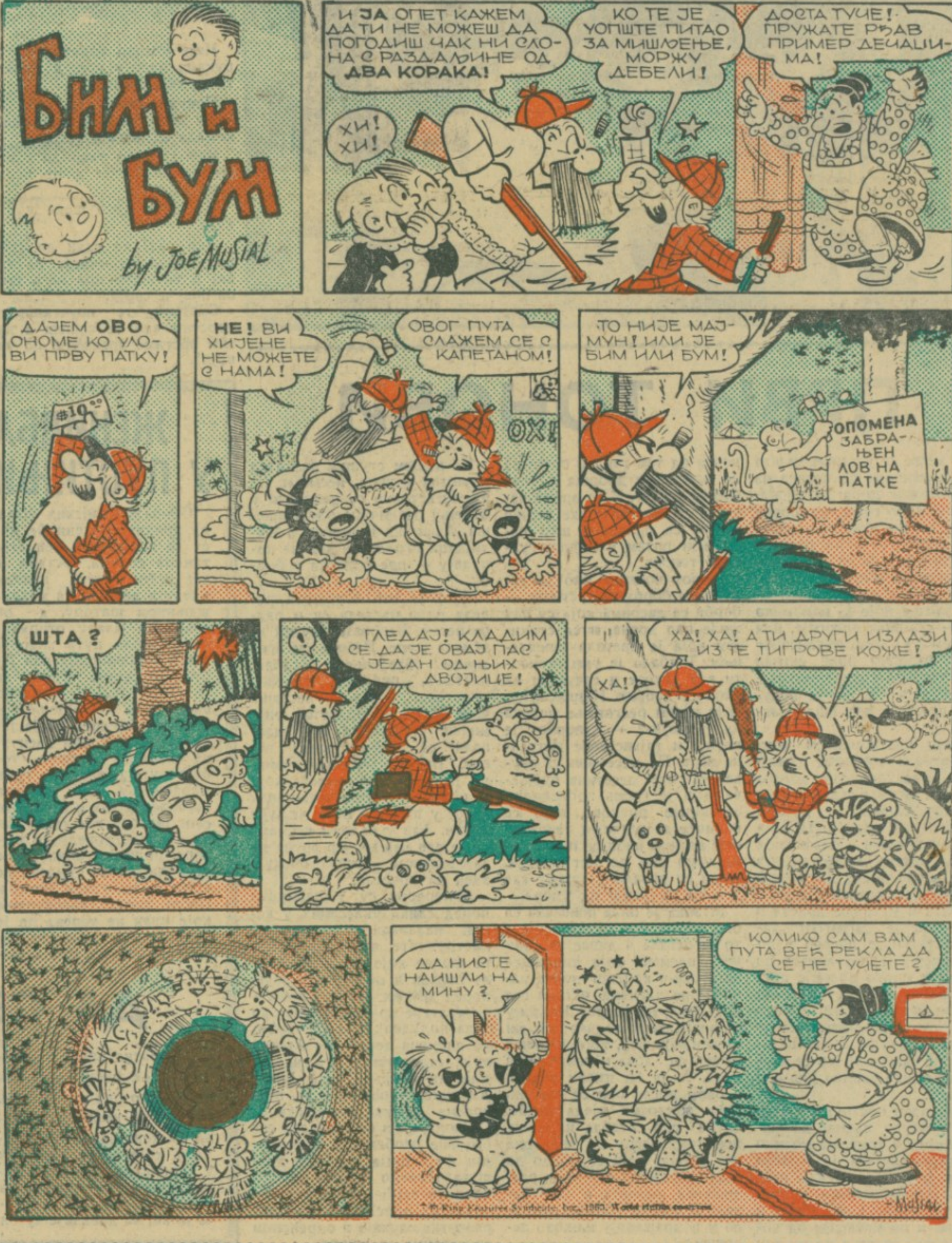
Ако је на моју молбу Управа решила да ми се изда стална позоришна карта онда молим Управу да ту карту извољи предати госп. Јефти Угричићу.

С поштовањем В. Рибникар

ЈЕДНО ЗНАЧАЈНО ГОСТОВАЊЕ

Летеће дилетантско позориште у Новом Саду коме је оснивач био бечкеречки учитељ Марко Јелисејић а Аркадије Пејић први глумац, добило је 1839. године позив да гостује у Загребу. Тамо се „једнако немачки приказује“ па се сматрало да је крајње време да се „почне једанпут и хрватски говорити“. Новосађани су се одазвали и 10. јуна 1840. пред усхићеним и-

лирима, поборницима илирског покрета, одржали су на хрватском језику представу „Јуран и Софија или Турци под Сиском“ од Ивана Кукуљевина Сакцињског. За ову знамениту прилику пролог је спевао Иван Мажуравић. Тада је тек у главном граду Хрватске никла мисао о оснивању сталног народног позоришта.

»Ројдазид«

Није далеко дан када ће и авионски мотори бити направљени од порцулана. У Енглеској се данас производи керамика под именом „ројдазид“. Зашто су се стручњаци решили да направе мотор од порцулана уместо од метала? Потребе за ефикаснијим и издржљивијим материјалом, као и већим ефектом уз мање погонског горива натерала је конструкторе да пронађу неко ново средство отпорније на топлоту, корозију и хабање. Зато је и пронађен нови материјал „ројдазид“, тврд као сафир, нешто мекши од дијаманта и четири пута лак-

ши од челика. И поред свега, овај се материјал лакше реже, буши и обрађује од метала. Јак је као челик, а не топи се. У ствари овај чудни материјал добија у јачини чак и кад се температура повећа до 1.200°C — до усјајног стања метала. Но, будите опрезни: ако се овај материјал загреје за још 700°C, тј. изнад тачке топљења шамота, он једноставно нестане — претвори се у азот и силицијумску пару. Једно од многих броја јединица које напада „ројдазид“ јесте — обична со.

БАЛЕРИНА БЕЗ ПРСТИЈУ

На чувеном маршу од Беле крајине, преко Хрватске, у Штајерску, Чедринаста словеначка дивизија је дала више приредаба. Прве су биле у Виводини и Чазми и народ је тражио да се понови свака тачка програма. Те приредбе су биле на високом уметничком нивоу пошто је дивизија имала добру културну екипу. Ту су били писник Кајух, композитор Маролд, балерина Љубљан

ског позоришта Брига Паулин и други познати уметници.

Када је после преласка Сутле 7. фебруара 1944. године почела снажна офанзива непријатеља против јединица 14. дивизије, сви чланови културне екипе преузели су улоге бораца и носилаца рањеника. Многи су страдали: Маролд и Кајух су погинули, а Брига Паулин су се смрзели прсти па су морали да буду ампутирани.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) старовековни град и краљева вина у јужној Арабији, 2) животно намирница, 3) аула, 10) врста јела, 11) град у Француској, 12) хемијски знак за среће, 13) женско име, 15) сугласник и самогласник, 16) мања војна формација, 18) свежа, 20) крволочна звер, 22) целокупни, 24) потпора, 26) срећка, 27) обор, 29) прост број, 31) лука у Израелу, 33) иницијали наше, познатог позоришног глумца, 35) француски сликар (Бан), 37) два иста сугласника, 38) траг дивљача, 40) принач, 42) шала, виц, 43) име књижевника Ковачића, 44) напад.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14			15
16		17	18	19			
		20	21		22	23	
	24			25			
26			27				28
		29	30		31	32	
33	34		35	36	37		
38	39		40	41			
42							
43				44			

Усправно: 1) направа апарат, 2) француски физичар (1786-1853), 3) стара турска титула, 4) град у Етиопији, 5) етика, 6) острале крај Нове Гвинеје, 7) блесак, 8) једна од САД, 14) груб налет, 17) птица певачица, 19) варијета, 21) латинска заменица, 23) аутомобилска ознака за Валено, 24) река у Италији, 25) енглески драмски писац („Кандида“), 26) земљиште обрађено травом, 28) француски књижевник („Чича Горкио“), 30) прваре, обмане, 32) бактерије, 34) највећа копнена животиња, 36) мушко име, 39) острво у Јадранском мору, 41) мочварно земљиште.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) кајмак, 6) бара, 7) лоб, 9) епе, 10) окно, 11) ге, 12) Владе, 13) ето, 15) трем, 16) Јакта, 18) ни, 19) нар, 20) рт, 21) Ђојин, 23) ре, 25) ево, 27) Алам, 28) на, 29) осича, 30) Ока, 33) алпр, 35) Ахим, 35) Аје, 36) „Истисна“.

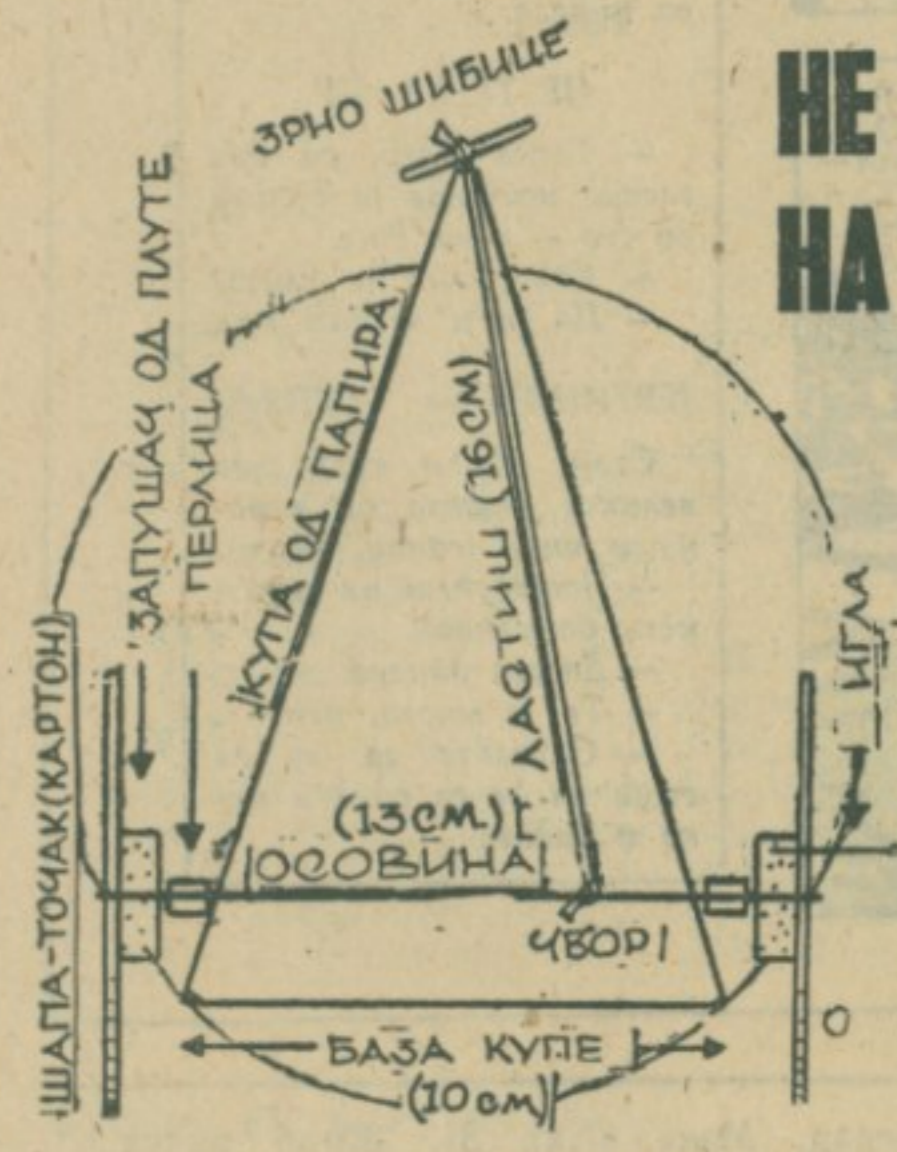
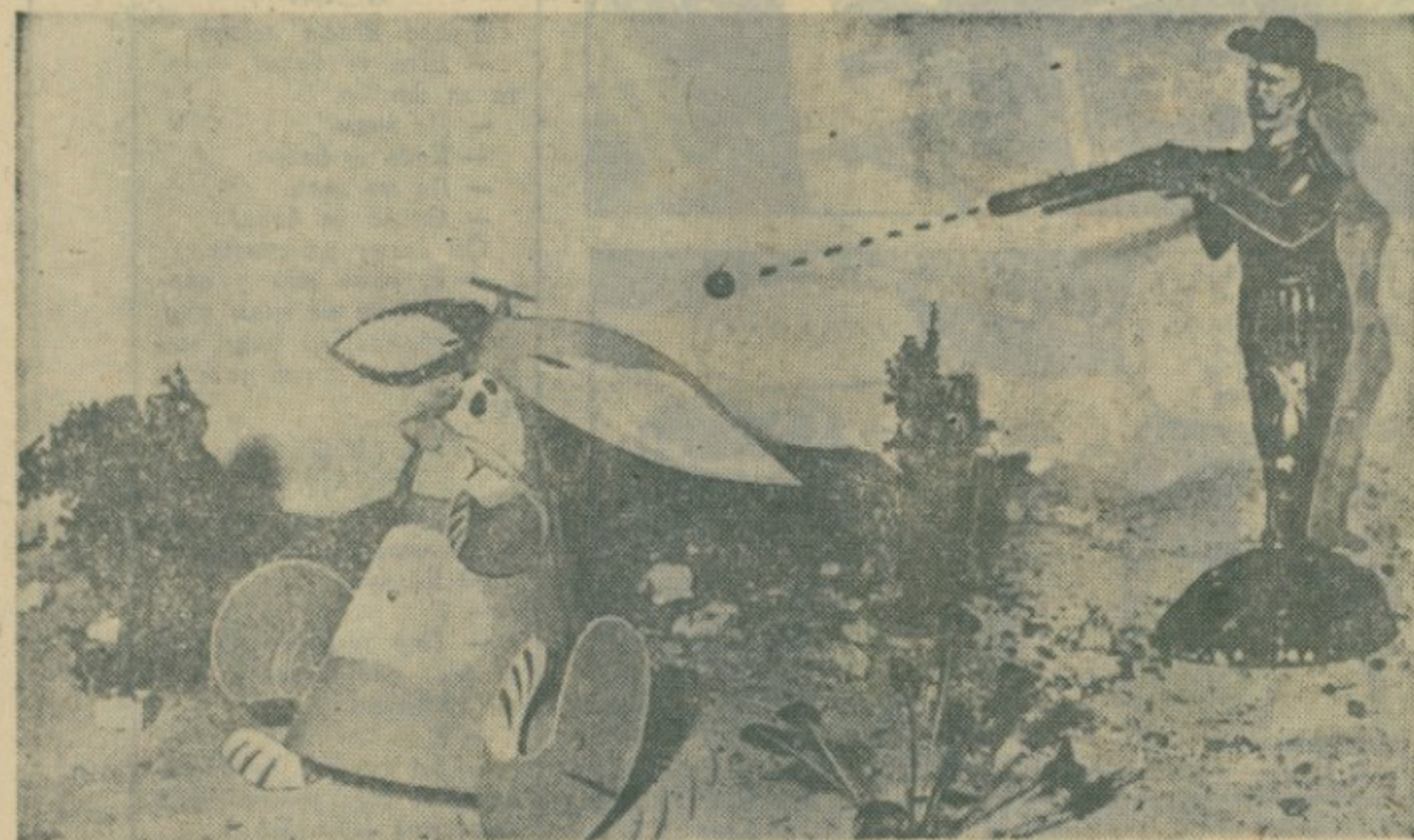
Усправно: 1) „Капетанова кћи“, 2) Аре, 3) Ја, 4) алкар, 5) концепција, 6) Веде, 8) „Војми“, 10) Олта, 14) Охајо, 17) три, 21) Беноа, 22) хаса, 24) Енаре, 27) Милан, 31) анс, 34) М(ан), Т(омас).

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НЕ ПУЦАЈТЕ НА ЗЕЧИЋА

Овог зечића, који се сам покрене помоћу навијеног ластича, можете сами лако направити. На слици 1 видите како изгледа кад је направљен (војника с пушком смо ставили ради декорације) а на цртежима а и б како се прави.

Зечићко „тело“ купастог облика (а) начињено је од пола круга (пречник 15 см) бристол папира, савијеног у купу и залепљено, по иницији. База купе (круг) треба да има пречник од 10 см.

Механизам који покреће зечку састоји се од једног гвоздене жице — осовине — дугачке 13 см проучићене кроз обе ивице купе на 2 см од дна — али мало више померене ка предњем делу.

Шапе-точкови су такође направљени од папира и навучени и залепљени после перлица и кружића од запущача (од плуте). У леву шапу забодена је једна игла која служи за навијање. У унутрашњости купе је провучен ластич једним крајем везан за осовину а другим за зрно шибнице које се налази на спољњем врху купе. Уши и шапе од бристол папира залепљени су на тело лепком (б). Нос начињите од неког затварача дугуљастог облика и забодите га у купу, бркове од памука (вате) а репчић од урланог и залепљеног по иницији бристол папира. Када окрене жете иглу, преко осовине ће се завијати ластич. Уколико је он више учвршћен утолико ће се дужи кретати зечка. Обоијте зечића белом, розе, граво бојом, од носно коју највише волите а после га целог пређите безбојним лаком да би био чвршћи.

Одакле они долазе и куда иду?

Пре извесног времена светска штампа је објавила необичну вест: 15.000 слонова кренуло је у правцу провинције Кеније у источној Африци. Сваки слон је висок готово три метра а тежак шест тона. Јасно је онда да он не може да прође непримећен. Ако се то помножи са 15.000 — постаје огромно као планина.

Наравно, домороци Кеније имали су муке да се ова маса слонова врати одакле је дошла. А на питање одакле су дошли ови слонови различито се одговара: приписује се неком непознатом „инстинкту“. Стварност је много једноставнија. Слонови су одувек познати као велики номади и то због тога што су им потребне велике количине хране. Кад су шуме и саване биле непроходне селили су се мање и спорије. Међутим, већ више од једног века услед лова на њих, приморани су да беже у пустиње у којима нема хране, а нарочито воде.

Вероватно је и овај необичан поход на провинцију Кенију настао услед суше и велике жеђи слонова који су се свакако окупили из разних крајева Африке.

ПОЛА КЉУН ПОЛА ТЕЛО

Тукани (Ramphastos monilis) живе једино у земљама тропске Америке и хране се воћем и семенкама, а повремени само мишевима и рептилима. Црвенокљуни тукан на нашој слици настањен је у шумама Парагваја. Необично дугачак кљуна му је готово као цело његово тело.

Тукани (Ramphastos monilis) живе једино у земљама тропске Америке и хране се воћем и семенкама, а повремени само мишевима и рептилима. Црвенокљуни тукан на нашој слици настањен је у шумама Парагваја. Необично дугачак кљуна му је готово као цело његово тело.

Шампион отрова

Нема животиње која лакше издржава дејство отрова и разних хемикалија од жежа. Научници су се преко многих тестова уверили да је организам жежа јединствени механизам за разарање отрова. Тако су они подвргли једног жежа уједима 52 пчеле. Сви су очекивали да ће он угинути или се претворити у натеклу лопту. А жеж се само мало почешао! Једног пољског миша који се налазио поред жежа ујела је само једна пчела и он је одмах угиноу.

Жежеви које су уједале шарке и поскоци испољили су 40 пута већу отпорност од мишева према змијском отрову. Дифтеричне токсине су поднели 70 пута боље од њега. Врхунац отпорности испољио је жеж према башилту тетануса: угиноу је тек кад му је убригана доза која би била довољна да убије 7.000 људи.

Организам жежа је исто тако права машина за разарање хемијских отрова: он гута катерилин и арсеник као посласице. Шпански природњак Ангел Кабрера је желео да види како ће жеж реаговати и на цијановодничку киселину па је дао једној групи жежева јаку дозу тог отрова који муњевито дејствоје. Отров је само мало потресао болдицаке животињине а затим су оне мирно наставиле свој лов на пужеве.

На сваком квадратном сантиметру своје коже жеж има 15 болђи. То га чини опасним противником од кога стрепе чак и многи снажнији сисари. Једино му је дорастао јазавац који га окрене на леђа и распори му стомак, и још неке врсте орлова чије су канџе и кљуна јачи од жежевих болђи.

Жеж је животињина са најпрефинијим слухом и чудном укуса. Међутим он тако слабо види да се може сматрати готово слепим. Пошто за њега инсекти представљају највећу посласицу он чује сваки њихов шушањ. Испитивања су открила да је он у стању да чује чак и кад пуж пушта рогове.

Док је у зимском сну жеж се наокупе и кад чује шкљоцање фотографског апарата са десетак метара удаљености. Иначе је интелигентна животињина која се брзо спријатељи са човеком и научи да се одазива на своје име, иако не разликује правац одакле долази глас.

Јесће ли већ чини да...

... најстарија слика кожног лопте, која потиче из 2.500. године пре наше ере, откривена је

недавно на острву Самотраки у Јеђејском мору. Лопта је направљена на глиневој плочини из чега произлази да су неке спортске игре, сличне кошарци и фудбалу, биле познате још старим Грцима. Старовековна лопта била је састављена, као и данашња, од посебних кожных „клинова“.

... најнеобичнији сезизмограф је цветни краљевски јаглац који расте само у близини вулканских кратера. Он

процвета увек пред ерупцију као да опомиње на опасност становнике из околине.

... први агитатор при мене сапуна у борби за чистоћу тела и рубља био је римски лекар Гален који је живео у 2. веку. Стари Египћани нису знали за сапун и уместо њега употребљавали су пепео са водом, а стари Римљани употребљавали су, као неку врсту сапуна, мешавину реч-

ног песка и маслиновог уља. Међутим, Гаји су знали за сапун али су га употребљавали само за прање козе и у козметичке сврхе.

... стара класична позоришта била су под ведрим небом и већа него данашња: у Дионисовом позоришту у Атини било је места за 27.000 гледалаца а у ефеском и за свих 40.000.

... највеће зрно бисера уловљено је недавно у близини архипелага Сулу, на Југу Филипина. Бисер је овалног о-

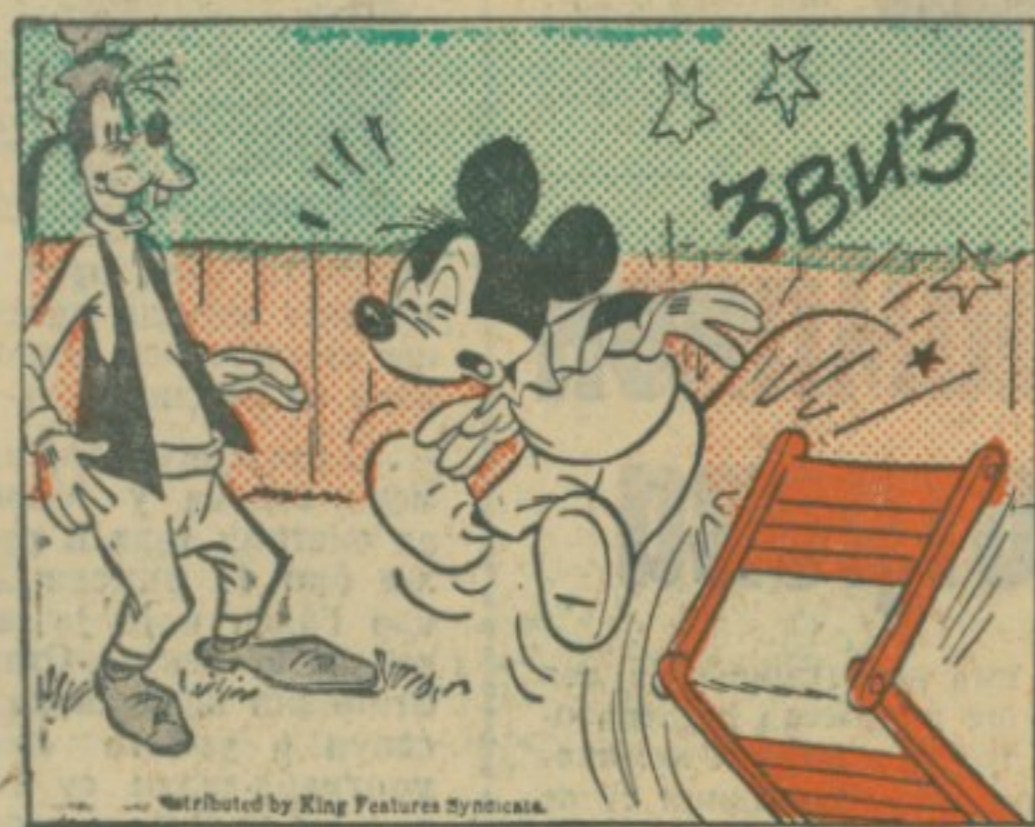
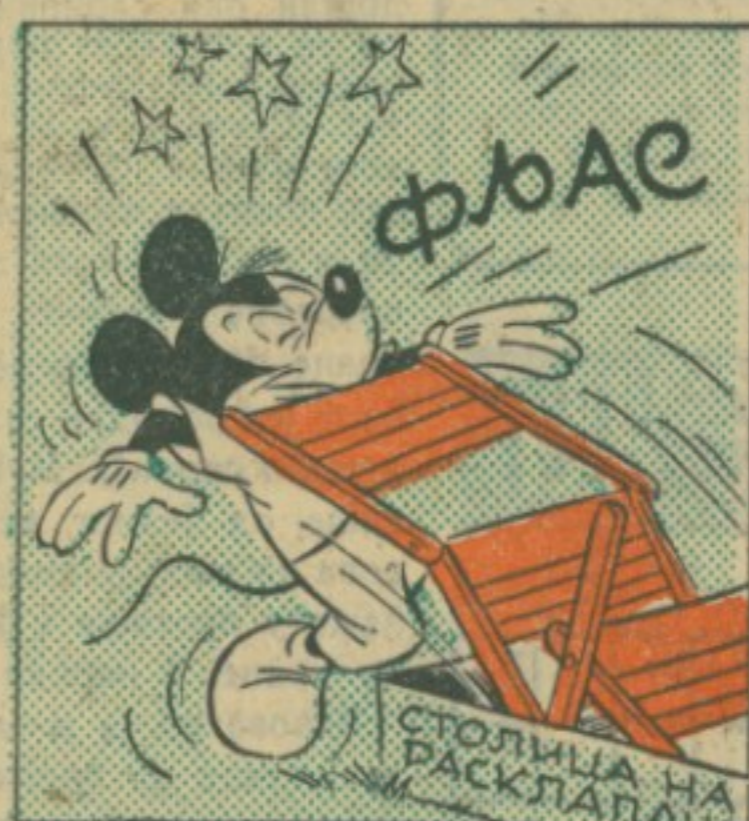
бима; дужина му је 9, а ширина 6,5 сантиметара. Вредност бисера процењена је на око 18.000.000 динара.

... до Софокла број глаумаца био је ограничен: свега два а он је тек увео трећег и више од три није било у класичној трагедији. Постојали су само још статисти који су били нема лица.

... најстарије јаје на свету, старо 120 милиона година, налази се

у једном њујоршком музеју. Ово диносово јаје снела је жена диносауруса.

ЏОНИ ХАЗАРД

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ПРЕМА БОЛЕСТИ И ЛЕК

Дошао Шиља лекару.
— Шта те боли? — пита га доктор.
— Не знам.
— Како те боли?
— Па не знам.
— Откад те боли?
— Он слеже раменима.
— Е, онда иди у апотеку и купи не знам шта, употребљавај не знам како, и бићеш здрав не знам кад.

НЕ МОЖЕ ГА ПРЕВАРИТИ

— Шта је то: црно — сваки човек има? — пита Пера Шиљу.
— ?
— Пар цинела. А шта је ово: опет црно а сваки то нема?
— ?
— То су два пара цинела. А ово: румена је а лежи под јабучком?
— Е, сад знам: три пара цинела.

НЕ ТРЕБА МУ

— Тетка Пато, да бих заспао што пре ја бројим до сто — каже Раја.
— Како, кад не умеи?
— Па ја и заспам пре.

ЈЕВТИНИЈЕ — СКУПЉЕ!

Стоји Шиља крај свог великог кофера на перону и пита једног носача:
— Пошто ћеш ми га изнети до улице?
— Двеста динара.
— То је много, нећу.
— Оставите га ту да стоји па ће га однети неко и бадава.